

Hallituksen esitys eduskunnalle lentoliikenteestä Jamaikan kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen tasavallan ja Jamaikan välisen lentoliikennesopimuksen sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta.

Sopimuksen voimaansaattaminen tukee pääministeri Juha Sipilän hallituksen kärkihanketta säästösten sujuvoittamisesta. Sopimus edistää kilpailukykyä elinkeinoelämän ja yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla sekä avaa uusia mahdollisuuksia lentoliikenteelle Suomen ja Jamaikan välillä.

Sopimus on luonteeltaan kahdenvälinen lentoliikennesopimus, jossa sovitaan muun muassa siitä, miten ja millä edellytyksillä osapuolet voivat nimetä lentoyhtiöitä käyttämään sopimuksella myönnettyjä liikenneoikeuksia. Sopimuksessa määrätään lentoyhtiöiden oikeuksista ja velvollisuuksista niiden harjoittaessa liikennettä. Lisäksi sopimus sisältää kansainvälisen käytännön mukaiset vapautukset tietyistä veroista, tulleista ja muista maksuista kansainvälisen lentoliikenteen osalta. Sopimus ei rajoita lentoliikenteen määrää eikä reittejä Suomen ja Jamaikan välillä ja niiden kautta sekä niistä kolmanteen maahan.

Esitykseen sisältyy lakiehdotus sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa. Sopimus tulee voimaan sen jälkeen, kun kummankin osapuolen sisäiset oikeudelliset vaatimukset on täytetty. Osapuolet ilmoittavat toisilleen tällaisten vaatimusten täyttämistä diplomaattinootteja vaihtamalla. Sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä siitä päivästä lukien, jolloin viimeinen ilmoitus on vastaanotettu.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
2 EU:N LAINSÄÄDÄNTÖ.....	3
3 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	4
4 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	4
5 ASIAN VALMISTELU.....	4
6 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	5
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	6
1 SOPIMUKSEN SISÄLTÖ JA SEN SUHDE SUOMEN LAINSÄÄDÄNTÖÖN.....	6
2 LAKIEHDOTUKSEN PERUSTELUT.....	9
3 VOIMAANTULO.....	9
4 EDUSKUNNAN SUOSTUMUKSEN TARPEELLISUUS JA KÄSITTELYJÄRJESTYS.....	9
4.1 Toimivallanjako unionin ja jäsenvaltion välillä.....	9
4.2 Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.....	10
4.3 Käsittelyjärjestys.....	13
LAKIEHDOTUS.....	14
Laki lentoliikenteestä Jamaikan kanssa tehdystä sopimuksesta.....	14
SOPIMUSTEKSTI.....	15

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

Suomen ja Jamaikan välillä ei ole säännöllistä suoraa lentoliikennettä. Nykyisin on vain tilauslentoja. Suomella ei ole aikaisempaa kahdenvälistä lentoliikennesopimusta Jamaikan kanssa.

Jamaika on Karibianmerellä sijaitseva saarivaltio. Jamaikalla on kolme kansainvälistä ja kolme kotimaista lentoasemaa. Kansainvälisiä matkustajia Jamaikalla on vuosittain 5,3 miljoonaa (2016) ja Jamaika onkin yksi maailman suosituimmista turistikohteista.

Sangster International Airport on päälentoasema ja sitä käyttää vuosittain noin 4 miljoonaa matkustajaa ja 33 lentoyhtiötä. Jamaikan kansallinen lentoyhtiö on Fly Jamaica Airways. Se liikennöi neljään eri kohteeseen: Georgetowniin (Guyana), Kingstoniin (Jamaika), New Yorkiin (Yhdysvallat) sekä Torontoon (Kanada). Se käyttää Norman Manley International Airportia.

Suomi ja Jamaika parafoivat 9 päivänä joulukuuta 2016 Nassaussa pidettyjen kahdenvälisten lentoliikennesopimusneuvottelujen yhteydessä maiden välisen lentoliikennesopimuksen. Sopimus allekirjoitettiin 6 päivänä joulukuuta 2017 Colombossa.

2 EU:n lainsäädäntö

Jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiä kansainvälisiä lentoliikennesuhteita on perinteisesti säännelty kahdenvälisillä lentoliikennesopimuksilla, niiden liitteillä ja muilla asiaan liittyvillä kahdenvälisillä ja monenvälisillä järjestelyillä. Euroopan unionin tuomioistuimen asioissa C-466/98, C-467/98, C-468/98, C-469/98, C-471/98, C-472/98, C-475/98 ja C-476/98 antamien tuomioiden mukaan unionilla on yksinomainen toimivalta tällaisten sopimusten tiettyjen kysymysten osalta. Tuomioiden johdosta kaikki jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden nykyiset kahdenväliset sopimukset, joihin sisältyy unionin oikeuden vastaisia määräyksiä, on muutettava tai korvattava uusilla, unionin oikeuden mukaisilla sopimuksilla.

Koska lentoliikennesopimusten määräykset kuuluvat osittain unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan, Euroopan parlamentti ja neuvosto ovat antaneet asetuksen (EY) N:o 847/2004 jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisten lentoliikennesopimusten neuvottelemisesta ja täytäntöönpanosta (jäljempänä ulkosuhdeasetus). Asetuksella on perustettu jäsenvaltioiden ja komission välinen yhteistyömenettely sen varmistamiseksi, että sopimukset ovat sopusoinnussa unionin lainsäädännön kanssa. Jäsenvaltion tulee ennakolta ilmoittaa komissiolle aikeistaan aloittaa neuvottelut kolmannen maan kanssa sekä tiedot siitä, mitä sopimuksen määräyksiä neuvottelut koskevat ja mikä on neuvottelujen tavoite sekä kaikki muut merkitykselliset tiedot. Komissio kutsutaan tarvittaessa osallistumaan neuvotteluihin tarkkailijana. Asetuksen mukaan jäsenvaltio voi tehdä kolmannen maan kanssa lentoliikennesopimuksen, jos sopimus sisältää asetuksessa tarkoitetut, jäsenvaltioiden ja komission yhteisesti laatimat ja vahvistamat vakiolausekkeet, jotka varmistavat sen, että jäsenvaltioiden lentoyhtiöitä kohdellaan tasapuolisesti. Ulkosuhdeasetuksen mukaan jäsenvaltioiden on tehdessään kolmansien valtioiden kanssa lentoliikennesopimuksen ilmoitettava neuvottelutuloksesta komissiolle. Komissio antaa luvan sopimuksen tekemiseen, jos sopimus sisältää asiaankuuluvat vakiolausekkeet. Jos sopimus ei sisällä vakiolausekkeitä, käsitellään sopimus ulkosuhdeasetuksen mukaisessa komitologiamenettelyssä, edellyttäen ettei sopimuksesta ole haittaa unionin yhteisen lentoliikennepolitiikan tavoitteelle ja tarkoitukselle. Jäsenvaltio voi soveltaa sopimusta tilapäisesti, kunnes kyseinen menettely on johtanut tulokseen.

Komissio on hyväksynyt Suomen ja Jamaikan välisen neuvottelutuloksen 26 päivänä heinäkuuta 2017. Sopimus sisältää sekä jäsenvaltion että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä. Artiklat 1-7, 10-12, 14, 16-26 ja liite kuuluvat kokonaan tai osin jäsenvaltion toimivaltaan. Jäljempänä esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa sekä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa on käyty läpi unionilainsäädäntöä ja kansallista lainsäädäntöä sopimuksen määräysten osalta.

3 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

Hallituksen esityksen tavoitteena on saattaa Suomen ja Jamaikan välinen lentoliikennesopimus voimaan. Sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ehdotetaan saatettavaksi voimaan niin sanotulla blankettilailla, jonka voimaantulosta säädetään blankettiasetuksella.

Sopimuksella mahdollistetaan lentoliikennesuhteiden ja -markkinoiden kehittäminen maiden välillä. Sopimus on luonteeltaan kahdenvälinen lentoliikennesopimus, jossa sovitaan muun muassa siitä, miten ja millä edellytyksillä osapuolet voivat nimetä lentoliikenteen harjoittajia käyttämään sopimuksella myönnettyjä liikenneoikeuksia. Sopimuksessa määrätään lentoliikenteen harjoittajien oikeuksista ja velvollisuuksista niiden harjoittaessa liikennettä. Sopimus on Suomen lentoliikennepolitiikan tavoitteiden mukaisesti liberaali sopimus. Sopimuksen määräykset tarjoavat molempien maiden liikenteen harjoittajille vastavuoroisen vapauden lentoliikenteen harjoittamiseen maiden välillä ja niiden kautta sekä niistä kolmanteen maahan.

4 Esityksen vaikutukset

Sopimuksella ei ole valtion talousarvioon ulottuvia vaikutuksia. Lentoliikennesopimus on elinkeinoelämän edun mukainen, koska säännölliset lentoyhteydet mahdollistavat viennin kasvun ja tukevat suomalaisten yritysten kilpailukykyä yrittäjyyden edellytyksiä parantamalla sekä avaa uusia mahdollisuuksia lentoliikenteelle Suomen ja Jamaikan välillä. Lentoliikenteen Suomen ja Jamaikan välillä odotetaan jatkuvan vähäisenä eikä sopimuksella siten ole merkittäviä lyhyen aikavälin yritysvaikutuksia.

Esityksellä ei ole välittömiä ympäristövaikutuksia. Lentoliikenteen määrän olennaisella kasvulla voisi olla jonkin verran paikallisia vaikutuksia lentomelun ja muiden lentoliikenteen päästöjen kasvuun.

Esityksellä ei ole merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan tai kansallisen tason organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia.

5 Asian valmistelu

Suomi ja Jamaika neuvottelivat kahdenvälisestä lentoliikennesopimuksesta Nassaussa, Bahamalla 9 päivänä joulukuuta 2016, ja sopimus parafoitiin neuvottelujen yhteydessä. Euroopan komissio hyväksyi ulkosuhdeasetuksen mukaisesti neuvottelutuloksen 26 päivänä heinäkuuta 2017. Sopimus allekirjoitettiin Colombossa 6 päivänä joulukuuta 2017.

Hallituksen esitys on valmisteltu liikenne- ja viestintäministeriössä virkatyönä. Esitysluonnoksesta pyydettiin lausunnot ulkoministeriöltä, oikeusministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Liikennevirastolta, Liikenteen turvallisuusvirastolta sekä lentoliikenneverkoston jäseniltä, joihin kuuluu jäseniä puolustusministeriöstä, sisäministeriöstä, työ- ja elinkeinoministeriöstä, Suomen pysyvästä edustustosta Euroopan unionissa, Keskuskauppakamarista, Business Finlandista, Finaviasta, Rajavartiolaitoksesta, Finnairista, Nordic Regional Airlinesista, Air Navi-

gation Services Finland Oy:stä, Board of Airline Representatives in Finlandista ja Kuluttajaliitosta.

Ulkoministeriö totesi lausunnossaan puoltavansa esitystä. Ulkoministeriö esitti lakiteknisiiä korjausesityksiä lakiehdotuksen yksityiskohtaisiin perusteluihin. Ulkoministeriön esittämät täsmennysehdotukset on otettu sellaisenaan huomioon esityksen jatkovalmistelussa.

Finavia toteaa lausunnossaan yhtyvänsä hallituksen esitykseen ja kannattavansa sopimuksen mahdollistamia lentoja Suomen ja Jamaikan välillä.

Työ- ja elinkeinoministeriö totesi lausunnossaan lentoliikennesopimuksen olevan elinkeinoelämän edun mukainen ja avaavan uusia mahdollisuuksia lentoliikenteelle Suomen ja Jamaikan välillä.

Liikenteen turvallisuusvirasto piti esitystä asianmukaisena. Virasto on ollut mukana sopimusneuvotteluissa ja sen näkemykset on otettu huomioon hallituksen esityksessä jo valmisteluvaiheessa.

Muilla lausuntopyynnön saaneilla ei ollut lausuttavaa esityksestä.

6 Riippuvuus muista esityksistä

Liikenteen palveluista annetun lain kolmanteen vaiheeseen liittyvä hallituksen esitys on parhaillaan valmisteltavana. Laissa muutetaan tässä hallituksen esityksessä viitattuja pykälänumerointeja. Sen lisäksi eduskunnan käsiteltävänä on virastouudistusta koskeva hallituksen esitys (HE 61/2018 vp).

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Sopimuksen sisältö ja sen suhde Suomen lainsäädäntöön

Sopimuksen johdanto-osassa Suomi ja Jamaika toteavat muun muassa tahtovansa lisätä kansainvälisen lentoliikenteen palveluntarjontaa. Ne toteavat tahtovansa varmistaa lentoturvallisuuden ja ilmailun turvatoimien korkean tason ja haluavansa helpottaa kansainvälisten lentoliikennemahdollisuuksien laajenemista.

Sopimuksen artikloista 4 artiklan 4 kohdan a-alakohta, 5 artiklan 1 kohdan a -alakohta ja 19 artikla ovat EU-mallilausekkeiden mukaiset. Sopimuksen 1 artiklan (h) kohta, 8 artiklan 8 kohta, 9 artiklan 3 kohta, 11 artikla ja 13 artiklan 6 kohta perustuvat EU-suosituslausekkeisiin.

1 artikla. Määritelmät. Artiklassa määritellään sopimuksessa käytetyt keskeiset käsitteet. Määritelmät perustuvat Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön ICAO:n mallilausekkeisiin. Artiklan (h) -kohta perustuu EU-suosituslausekkeisiin.

2 artikla. Yleissopimuksen sovellettavuus. Artiklassa määrätään, että kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen (11/1949) kansainvälistä lentoliikennettä koskevia määräyksiä sovelletaan sopimukseen.

3 artikla. Oikeuksien myöntäminen. Artiklassa määrätään ICAO:n mallien mukaisesti molempien maiden liikenteen harjoittajille vastavuoroisesti oikeudesta matkustajien, rahdin ja postin kuljettamiseen maiden yli, niiden välillä ja niiden kautta sekä niistä kolmanteen maahan. Reiteistä määrätään tarkemmin sopimuksen liitteessä. Kansainvälisen käytännön mukaisesti artiklassa kielletään kabotaasi eli liikennöinti toisen osapuolen alueella sijaitsevien pisteiden välillä. Lisäksi artiklassa määrätään, että osapuolten tulee pyrkiä turvaamaan liikenteen jatkuminen poikkeusoloissa.

4 artikla. Lentoyhtiöiden nimeäminen ja lupien antaminen. Artiklassa määrätään, että osapuoli voi nimetä lentoyhtiön hoitamaan sovitua liikennettä diplomaattiteitse. Artiklan 4 kohdan a-alakohta on EU-mallilausekkeen mukainen ja mahdollistaa Suomeen sijoittautuneen EU-yhtiön nimeämisen harjoittamaan liikennettä Suomesta. Artiklassa ei rajoiteta Suomen nimeämien lentoyhtiöiden omistusta. Artiklan 4 b-alakohta mahdollistaa lentoyhtiön, jonka päätoimipaikka on Jamaikalla ja jolla on Jamaikan myöntämä lentotoimintalupa tai Jamaikalle sijoittautuneen sekä Karibian yhteisön ja yhteismarkkina-alueen jäsenen pääosin omistaman lentoyhtiön, jolle kyseisen jäsenvaltion viranomainen on myöntänyt lentotoimintaluvan, nimeämisen harjoittamaan liikennettä Jamaikalta. Artiklassa määrätään, että nimetyt lentoyhtiöt ovat jatkuvan ja tehokkaan viranomaisvalvonnan alaisia. Lentoyhtiön tultua nimetyksi ja sen saatua liikennöintiluvan se voi milloin tahansa aloittaa sovitun liikenteen, edellyttäen että se noudattaa kaikkia tämän sopimuksen soveltuvia määräyksiä. Suomessa säännökset liikennöintiluvan myöntämisestä ja siihen liittyvästä kansallisesta viranomaistoimivallasta ovat liikenteen palveluista annetun lain (320/2017) II osan 12 luvussa.

5 artikla. Liikennöintiluvan peruuttaminen kokonaan tai määräajaksi. Artiklan mukaan osapuoli voi peruuttaa liikennöintiluvan tai rajoittaa sitä tai 3 artiklan mukaisten oikeuksien käyttöä, jos 4 artiklassa mainitut edellytykset luvan saamiselle eivät täyty tai jos lentoyhtiö on laininlyönyt sopimuksen 6 artiklassa tarkoitettujen lakien ja määräysten tai muiden sopimuksen artikloiden määräysten noudattamisen. Artiklan 1 kohdan a-alakohta on EU-mallilausekkeen mukainen. Ellei luvan peruuttaminen tai liikenneoikeuksien rajoittaminen ole välttämätöntä lakien ja/tai määräysten jatkuvan rikkomisen estämiseksi, tätä oikeutta ei saa käyttää ennen

kuin toisen osapuolen ilmailuviranomaisten kanssa on neuvoteltu. Tällaiset neuvottelut on käyävä artiklan 20 (Neuvottelut) mukaisesti.

6 artikla. *Sovellettavat lait.* Artiklassa määrätään ICAO:n mallin mukaisesti tarvittavien kansallisten lakien ja määräysten soveltamisesta kansainvälisessä lentoliikenteessä kyseisen maan alueella ja lentoyhtiöiden tasavertaisesta kohtelusta.

7 artikla. *Lupien ja todistusten tunnustaminen.* Artiklassa määrätään ICAO:n mallin mukaisesti osapuolten velvollisuudesta tunnustaa toisen osapuolen myöntämät luvat ja todistukset.

8 artikla. *Turvallisuus.* ICAO:n mallin mukaisesti artiklassa määrätään toimista, joihin toinen osapuoli voi ryhtyä havaittuaan turvallisuuspuutteen tai muuten tarvetta neuvotella turvallisuusmääräyksistä toisen osapuolen kanssa.

EU-suosituslausekkeen mukaisesti artiklan 8 kohdan mukaan artiklan määräyksiä sovelletaan myös siinä tapauksessa, että toinen osapuoli on nimennyt sellaisen lentoyhtiön, jonka viranomaisvalvonnasta vastaa kolmas valtio. Suomessa lentoturvallisuudesta vastaava viranomainen on Liikenne- ja viestintävirasto, jonka ilmailuun liittyvistä viranomaistehtävistä säädetään laissa Liikenne- ja viestintävirastosta (xxx/xxxx), ilmailulaissa (864/2014) ja laissa liikenteen palveluista (320/2017).

9 artikla. *Ilmailun turvaaminen.* ICAO:n mallin mukaisesti artiklassa viitataan kansainvälisiin ilmailun turvaamista koskeviin sopimuksiin, joihin molemmat osapuolet ovat liittyneet ja määrätään menettelyistä ilmailun turvallisuuden takaamiseksi ja turvapuutteisiin puuttumiseksi. Artiklan kohta 3 on EU-suosituslausekkeen mukainen.

10 artikla. *Reilu kilpailu.* ICAO:n mallin mukaisesti artiklan mukaan osapuolten on annettava lentoyhtiöille oikeudenmukaiset ja yhtäläiset mahdollisuudet lentoliikenteen harjoittamiseen. Lentoyhtiöillä on oikeus määritellä lentoliikenteen tiheys ja kapasiteetti markkinoiden kaupallisten näkökohtien perusteella.

ICAO:n mallin mukaisesti artiklan 6 kohdan mukaan osapuolen on tarvittaessa ryhdyttävä kaikkiin asianmukaisiin, oikeudenkäyttövallassaan oleviin toimenpiteisiin poistaakseen kaikki syrjinnän tai epäreilun kilpailun muodot, jotka vaikuttavat haitallisesti toisen osapuolen nimeämän yhden tai useamman lentoyhtiön kilpailuasemaan. Suomessa kilpailunrajoituskieiloista säädetään kilpailulaissa (948/2011). Kilpailulain 3 §:n mukaan, kun kilpailunrajoitus on omiaan vaikuttamaan Euroopan unionin jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sovelletaan myös Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 101 ja 102 artiklan säännöksiä.

11 artikla. *Tariffit.* EU:n suosituslausekkeen mukaisesti osapuolten on annettava jokaisen nimen lentoyhtiön päättää lentoliikenteen hinnoista kaupallisten näkökohtien perusteella. Hinnoitteluun saadaan puuttua vain kilpailulainsäädännön vastaisten hintojen tai käytäntöjen estämiseksi. Artikla sisältää määräykset neuvottelumenettelystä, johon on ryhdyttävä, jos osapuoli uskoo, että hinnat ovat artiklan määräysten vastaisia.

12 artikla. *Käyttömaksut.* ICAO:n mallin mukaisesti artiklan mukaan toimivaltaisten viranomaisten tai muiden elinten lentoyhtiöiltä perimät maksut eivät saa syrjiä osapuolten lentoyhtiöitä verrattuna muihin lentoyhtiöihin.

Osapuolten on edistettävä alueellaan maksuja perivien toimivaltaisten viranomaisten tai elinten ja palveluja ja laitteita käyttävien lentoyhtiöiden välisiä neuvotteluja sekä kannustettava näitä maksujen kohtuullisuuden selvittämiseksi tarpeellisten tietojen vaihtoon.

13 artikla. *Vapautus veroista, tulleista ja muista maksuista.* Artikla sisältää määräykset vastavuoroisuuden perusteella myönnettävistä vero-, tulli- ja maksuvapautuksista lentoliikenteessä ICAO:n mallin mukaisesti. EU-suosituslausekkeen mukaisesti 6 kohdassa määrätään, etteivät sopimuksen määräykset estä Suomea määräämästä syrjimättömin perustein veroja, tulleja tai muita maksuja sen alueella toimitetulle polttoaineelle, jota käytetään Jamaikan nimeämän lentoyhtiön ilma-alueksessa, joka liikennöi Suomen alueella sijaitsevan paikan ja toisen Suomen alueella sijaitsevan paikan tai jonkin toisen Euroopan unionin jäsenvaltion alueella sijaitsevan paikan välillä.

14 artikla. *Välitön kauttakulku.* Artiklassa määrätään läpikulkuliikenteen yksinkertaistetuista tarkastuksista ja maksuista.

15 artikla. *Tulojen siirtäminen.* Artiklassa määrätään ICAO:n mallin mukaisesti toisen maan lentoyhtiöiden oikeudesta siirtää saatuja tuloja ilman erityisiä maksuja, rajoituksia tai viivytyksiä.

16 artikla. *Tilastotietojen toimittaminen.* Artiklassa määrätään ICAO:n mallin mukaisesti, että osapuolet toimittavat toisen osapuolen pyynnöstä lentoyhtiöidensä liikennöintiin liittyviä tietoja.

17 artikla. *Liiketoimintamahdollisuudet.* Artiklassa määrätään ICAO:n mallin mukaisesti lentoyhtiöiden oikeudesta myydä toisen osapuolen alueella lentoliikennepalveluja ilman rajoituksia sekä, toisen osapuolen lainsäädännön mukaisesti, oikeudesta hankkia toimistoja ja henkilökuntaa.

18 artikla. *Yhteistyöjärjestelyt.* Artiklassa määrätään, että osapuolen nimetty lentoyhtiö voi osallistua yhteisiin markkinointijärjestelyihin kumman tahansa osapuolen, kolmannen maan lentoyhtiöiden tai pintakuljetuspalveluntarjoajan kanssa ja käyttää yhteisiä reittitunnuksia. Lisäksi artiklassa annetaan tarkempia määräyksiä yhteistyöjärjestelyihin osallistuville lentoyhtiöille.

Artiklan 4 kohdassa määritellään eri liikennemuotojen väliset yhteydet. ICAO:n mallin mukaisesti artiklassa määrätään lentoyhtiöiden ja rahtipalveluja tarjoavien yritysten oikeudesta käyttää kansainvälisten lentokuljetusten yhteydessä mitä tahansa rahdin pintakuljetusta ja soveltuvissa tapauksissa kuljettaa tullaamatonta tavaraa voimassa olevien lakien ja määräysten mukaisesti. Lentoasemien tullipalvelujen on oltava käytettävissä tällaista rahtia varten riippumatta siitä, kuljetetaanko rahti pintakuljetuksena vai ilmakuljetuksena.

19 artikla. *Maahuolinta.* EU-mallilausekkeen mukaisesti artiklassa määrätään, että lentoyhtiöillä on oikeus valita maahuolintapalvelun tarjoaja tai hoitaa maahuolintapalvelu itse, tai jos tämä ei ole mahdollista, jokaista nimettyä lentoyhtiötä on kohdeltava tasapuolisesti omahuolinnan sekä yhden tai useamman toimittajan tarjoamien maahuolintapalvelujen käytössä. Suomessa ei unionilainsäädännön mukaisesti ole rajoitettu mitenkään lentoyhtiöiden mahdollisuutta järjestää itse maahuolintapalvelujaan lentoasemilla. Maahuolintapalveluista on säädetty ilmailulain 8 luvussa.

20 artikla. *Neuvottelut.* Artiklassa määrätään osapuolten oikeudesta pyytää neuvotteluja sopimuksen alaan liittyvistä asioista.

21 artikla. *Riitojen ratkaiseminen.* ICAO:n mallin mukaisesti artiklan mukaan osapuolten on ensisijaisesti pyrittävä ratkaisemaan erimielisyydet neuvotteluteitse. Artiklassa määrätään menettelystä neuvotteluja tai niiden epäonnistuessa väliesmenettelyä käytettäessä.

Artiklan 7 kohdan mukaan riidanratkaisumenettelyn kustannukset on jaettava tasan.

22 artikla. *Monenvälinen sopimus.* Artiklassa määrätään ICAO:n mallin mukaisesti monenvälisen lentoliikennettä koskevan sopimuksen, joka tulee voimaan kummankin osapuolen osalta, ensisijaisuudesta tähän sopimukseen nähden.

23 artikla. *Sopimuksen muuttaminen.* Artiklassa määrätään ICAO:n mallin mukaisesti menettelyä, jolla sopimusta muutetaan, ja muutosten voimaantulosta. Voimaantuloa koskevissa määräyksissä on otettu huomioon lainsäädäntömenettelyn Suomessa vaatima aika.

24 artikla. *Sopimuksen irtisanominen.* Artiklassa määrätään ICAO:n mallin mukaisesti sopimuksen irtisanomismenettelyä.

25 artikla. *Rekisteröinti Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä (ICAO).* ICAO:n mallin mukaisesti artiklan mukaan sopimus ja kaikki siihen tehtävät muutokset on rekisteröitävä ICAO:ssa.

26 artikla. *Voimaantulo.* Artiklassa määrätään ICAO:n mallin mukaisesti sopimuksen voimaantulosta. Voimaantuloa koskevissa määräyksissä on otettu huomioon lainsäädäntömenettelyn Suomessa vaatima aika.

2 Lakiehdotuksen perustelut

1 §. Lain 1 § sisältää tavanomaisen blankettilain säännöksen, jolla saatettaisiin voimaan lailla ne sopimuksen määräykset, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä selostetaan jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädettäisiin valtioneuvoston asetuksella.

3 §. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan.

3 Voimaantulo

Sopimuksen 26 artiklan mukaan sopimus tulee voimaan sen jälkeen, kun kummankin osapuolen sisäiset oikeudelliset vaatimukset on täytetty. Osapuolet ilmoittavat toisilleen tällaisten vaatimusten täyttämistä diplomaattinootteja vaihtamalla. Sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä siitä päivästä lukien, jolloin viimeinen ilmoitus on vastaanotettu. Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohdanta samanaikaisesti kuin sopimus tulee voimaan.

Sopimus ei sisällä Ahvenanmaan toimivaltaan kuuluvia määräyksiä, sillä itsehallintolain (1144/1991) 27 §:n 1 mom. 14) kohdan mukaan ilmailu kuuluu valtakunnan lainsäädäntövaltaan.

4 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

4.1 Toimivallanjako unionin ja jäsenvaltion välillä

Ulkosuhdeasetuksella on luotu mekanismi, jolla Euroopan unioni sallii tietyin edellytyksin jäsenvaltion tekevän lentoliikennesopimuksia, jotka kuuluvat sisältönsä puolesta osittain unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Jäsenvaltio neuvottelee ja tekee sopimuksen kolmannen maan kanssa omilla nimissään myös siltä osin kuin toimivalta kyseisessä asiassa lähtökohtaisesti kuuluu unionille. Ulkosuhdeasetuksen mukaisen menettelyn valossa kyse ei siis ole perinteisestä sekasopimuksesta, joka sisältää sekä jäsenvaltion että Euroopan unionin toimivaltaan kuuluvia määräyksiä ja jonka osapuolina ovat sekä unioni että sen jäsenvaltiot. Kyse ei myöskään ole sellaisesta sopimuksesta, johon Euroopan unionin jäsenvaltiot sitoutuvat unionin puolesta (PeVL 16/2004 vp). Toimivallanjaosta huolimatta eduskunta hyväksyy sopimuksen kuitenkin kokonaisuudessaan, sillä kyse on perustuslakivaliokunnan kannanoton (PeVL 7/2012) mukaan kokonaisuudessaan Suomen tekemästä sopimuksesta. Eduskuntaa pyydetään näin ollen hyväksymään sopimus kokonaisuudessaan ja saattamaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset. Ulkosuhdeasetuksen mukainen komission lupa tehdä sopimus tarvitaan niille sopimusmääräyksille, jotka edellä selostetulla tavalla sisältönsä puolesta kuuluvat lähtökohtaisesti unionin yksinomaiseen toimivaltaan. Annetun unionilainsäädännön myötä unionin toimivalta lentoliikenneasioissa on käynyt varsin laajaksi.

Tällöin jäsenvaltioiden kansallinen toimivalta rajoittuu lähinnä siihen, kuinka jäsenvaltio järjestää asetusten kulloinkin edellyttämät julkiset hallintotehtävät. Suomen ja Jamaikan välisen lentoliikennesopimuksen kattamista seikoista asetuksia on annettu muun muassa lentoliikenteen harjoittamisen yhteisistä säännöistä ((EY) N:o 1008/2008)), yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan lentoturvallisuusviraston perustamisesta ((EY) N:o 216/2008, jäljempänä EASA-asetus), siviili-ilmailun turvaamisesta ((EY) N:o 300/2008), lähtö- ja saapumisaikojen jakamisesta Euroopan yhteisön lentoasemilla (neuvoston asetus (ETY) N:o 95/93, jäljempänä slot-asetus), lennonvarmistuspalvelujen yhteisestä maksujärjestelmästä ((EU) N:o 391/2013), poikkeamien ilmoittamisesta siviili-ilmailun alalla ((EU) N:o 376/2014) sekä meluun liittyvien toimintarajoitusten asettamisesta unionin lentoasemilla ((EU) N:o 598/2014). Lisäksi on annettu direktiivitasoisia säännöksiä muun muassa maahuolinnasta (96/67/ETY, jäljempänä maahuolintadirektiivi) sekä lentoasemamaksuista (2009/12/EY, jäljempänä lentoasemamaksudirektiivi).

Tällä perusteella sopimuksen määräyksistä ainakin 1 artikla, 4 artiklan 4 kohdan a-alakohta, 5 artiklan 1 kohdan a-alakohta, 6 artikla, 8 artikla, 9 artikla, 10 artikla, 11 artiklan 1-3 kohdat, 12 artiklan 1 kohta, 13 artikla, 15 artikla, 18 artiklan 4 kohta, 17 artikla, sekä 19 artikla kuuluvat unionin ja osittain jäsenvaltioiden toimivaltaan. Määräysten taustalla ovat SEUT 49 artiklan sijoittautumisvapaus sekä ulkosuhdeasetuksen säännökset. Sopimuksen määräyksiin sovelletaan lisäksi Euroopan unionin kilpailusääntöjä (SEUT 101 ja 102 artikla).

4.2 Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan määräys on luettava lainsäädännön alaan kuuluvaksi, jos se koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, jos määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita, jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, tai jos määräyksessä tarkoitettu asiasta on jo voimassa lain säännöksiä taikka siitä on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Perustuslakivaliokunnan mukaan kansainvälisen velvoitteen määräys kuuluu näiden perusteiden mukaan lainsäädännön alaan siitä riippumatta, onko määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (ks. esimerkiksi PeVL 11/2000 vp ja PeVL 12/2000 vp).

HE 184/2018 vp

Sopimuksen 1 artiklassa luetellaan ja määritellään sopimuksessa käytettyjä käsitteitä. Tällaiset määräykset, jotka välillisesti vaikuttavat aineellisten lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten tulkintaan ja soveltamiseen, kuuluvat itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 24/2001 vp). Artikla sisältää näin ollen lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Sopimukseen sovelletaan 2 artiklan mukaisesti kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen kansainvälistä lentoliikennettä koskevia määräyksiä. Yleissopimus sisältää lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä ja on saatettu Suomessa voimaan asetuksella 11/1949. Artikla sisältää näin ollen lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Sopimuksen 3 artikla sisältää liikenneoikeuksien myöntämistä koskevat määräykset. Säännöllisestä lentoliikenteestä Suomen ja kolmannen maan välillä sekä reiteillä, joihin kohdistuu lentoliikennesopimukseen perustuvia käyttörajoituksia, säädetään liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvun 3-4 §:ssä. Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet ovat ensisijaisia lain säännöksiin nähden. Sopimuksen määräykset ovat niin yksityiskohtaiset, etteivät ne edellytä täydentäviä kansallisia säännöksiä.

Sopimuksen 3 artiklassa määrätään yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteista ja määräysten voidaan näin ollen katsoa kuuluvan Suomessa lainsäädännön alaan. Lentoyhtiöiden nimeämistä sekä liikennöintilupien myöntämistä ja peruuttamista koskevat sopimuksen 4-5 artiklat liittyvät Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan ja menettelyyn, josta on säädetty liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvussa. Artiklat kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 6 artiklan 1 ja 2 kohdassa on määräyksiä Suomen lainsäädännön soveltamisesta tiettyihin Suomen alueella oleviin ilma-aluksiin, matkustajiin, miehistöön, rahtiin ja postiin. Artiklan 3 kohdan mukaan etuoikeuksien myöntäminen lentoyhtiöille sovellettaessa maahanmuutto-, tulli-, karanteeni- ja muita vastaavanlaisia määräyksiä on kielletty. Artiklan määräyksistä on säädetty liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvussa ja ne kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 7 artiklassa määrätään luvista sopimuksenmukaisen liikenteen harjoittamiseksi. Artiklassa määrättävistä luvista säädetään liikenteen palveluista annetun lain 12 luvun 4, 5 ja 7 §:ssä. Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Lentoturvallisuutta koskeva sopimuksen 8 artikla liittyy Liikenne- ja viestintäviraston toimivaltaan lentoturvallisuutta valvovana kansallisena siviili-ilmailuviranomaisena, mistä on säädetty laissa Liikenne- ja viestintävirastosta ja ilmailulaissa sekä laissa liikenteen palveluista. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan. Artiklan 6 kohdan määräysten voidaan katsoa kuuluvan Suomessa lainsäädännön alaan, sillä siinä määrätään yksilön oikeuksista ja velvollisuuksista.

Sopimuksen 9 artikla sisältää määräykset ilmailun turvatoimista. Suomessa siviili-ilmailun turvaamisesta ja siihen liittyvistä toimivaltakysymyksistä säädetään ilmailulain 9 luvussa, joten artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 10 artiklan 1-4 kohdissa määrätään lentoliikenteen kapasiteetista ja tilastotietojen toimittamisesta. Liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvun 4 §:n mukaan Liikenne- ja viestintävirasto voi vahvistaa säännöllisen reittiliikenteen paikkatarjonnan ja aikataulut. Kohdan määräykset koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita ja kuuluvat näin ollen lainsäädännön alaan.

HE 184/2018 vp

Sopimuksen 10 artiklan 5-6 kohtien määräyksistä säädetään kilpailulaissa, sekä siltä osin kuin kyse vaikutuksesta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan, sovelletaan SEUT 101 ja 102 artiklan kilpailusääntöjä. Artiklan määräykset kuuluvat näin ollen lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 11 artiklassa määrätään hinnoittelusta. Artiklan mukaan osapuoli voi halutessaan vaatia toisen osapuolen nimettyä lentoyhtiötä ilmoittamaan sen ilmailuviranomaisille ne hinnat, jotka yhtiö perii toisen osapuolen alueelta lähtevistä ja sinne suuntautuvista lennoista. Liikenne- ja viestintävirasto vahvistaa tarvittaessa säännöllisen liikenteen kuljetusmaksut liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvun 4 §:n mukaan. Kohdan määräykset koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita ja ovat tärkeitä perustuslain 18 §:ssä turvatun elinkeinovapauden näkökulmasta. Näin sopimuksen 11 artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja niistä on säädetty liikenteen palveluista annetun lain II osan 12 luvussa.

Sopimuksen 12 artiklassa määrätään käyttömaksuista. Kohta 1 perustuu yllä selostettuun unionilainsäädäntöön, joka on osin implementoitu kansallisella lainsäädännöllä. Artiklan 1 kohdan määräykset sisältyvät lentoasemaverkosta ja -maksuista annettuun lakiin. Kohta 2 ei sisällä lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä.

Sopimuksen 13 artiklan 1, 2 ja 5 kohdat sisältävät määräyksiä vastavuoroisuuden perusteella myönnettävistä vero-, tulli- ja maksuvapautuksista. Määräykset vastaavat kansainvälistä käytäntöä. Perustuslain 81 §:n mukaan valtion veroista ja maksuista säädetään lailla. Artiklan 3 kohdassa määrätään tullivalvonnasta ja 4 kohdassa ilma-alusten varusteiden purkuoikeuksista. Artiklan määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan ja näistä on säädetty mm. arvonlisäverolailalla sekä tullilainsäädännössä. Tullit kuitenkin kuuluvat Euroopan unionin yksinomaiseen toimivaltaan.

Sopimuksen 14 artiklassa määrätään välittömällä läpikulkumatkalla olevien matkustajien, matkatavaroiden ja rahdin tarkastuksista. Kohdan määräykset koskevat yksilön oikeuksien ja velvollisuuksien perusteita ja kuuluvat näin ollen lainsäädännön alaan.

Liiketoimintamahdollisuuksia koskeva sopimuksen 17 artikla sisältää sijoittautumisoikeutta koskevia määräyksiä. Suomessa maahantulosta, maassa oleskelusta ja työnteosta on säädetty ulkomaalaislaissa (301/2004) ja artiklan määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 18 artiklan 4 kohdassa määritellyt eri liikennemuotojen väliset yhteydet kuuluvat tullipalvelujen osalta lainsäädännön alaan, mutta pääosin artiklan määräyksistä sovitaan lentoliikenteen harjoittajien ja muiden palvelun tarjoajien välisillä kuljetussopimusten ehdoilla.

Sopimuksen 19 artikla koskee lentoliikenteen harjoittajien oikeutta järjestää maahuolintapalvelunsa lentoasemilla. Tästä on säädetty ilmailulain 8 luvussa maahuolintadirektiivin mukaisesti ja artiklan määräykset kuuluvat siten lainsäädännön alaan.

Sopimuksen 21 artikla sisältää määräykset välimies- ja sovittelumenettelyistä, joissa annetut ratkaisut sitovat riidan osapuolia. Välimiesmenettelyssä voi tulla ratkaistuksi myös lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä koskevia kysymyksiä ja määräyksen on katsottava siten kuuluvan lainsäädännön alaan. Oikeudellisesti sitovien ratkaisumenettelyiden voidaan katsoa jossain määrin koskevan Suomen perustuslain mukaista valtion täysivaltaisuutta, vaikka se ei kansainväliseen yhteistoimintaan luonnostaan kuuluvana seikkana olekaan ristiriidassa nykyaikaisen täysivaltaisuuskäsityksen kanssa (ks. PeVL 10/1998 vp). Riitojen ratkaisua koskevat sopimusmääräykset eivät ole hallituksen arvion mukaan ongelmallisia Suomen täysivaltaisuuden kannalta eivätkä vaikuta sopimuksen käsittelyjärjestykseen.

Sopimuksen 23 artiklan 2 kohdan mukaan sopimuksen liitettä voidaan muuttaa osapuolten ilmailuviranomaisten välisellä sopimuksella, ja muutokset tulevat voimaan siten kuin niiden välillä sovitaan. Valtiosopimuksentekovallan delegoinnista ei ole säännöksiä perustuslaissa. Perustuslain perusteluissa ja perustuslakivaliokunnan käytännössä on kuitenkin katsottu, että sopimuksentekovaltaa voidaan lailla rajoitetusti siirtää poikkeuksellisesti muille viranomaisille. Edellytyksenä on, että valtuutus rajoittuu valtuuttavan velvoitteen puitteisiin eikä merkitse valtuutta sopia päävelvoitteen luonteeseen tai tavoitteisiin vaikuttavista muutoksista sopimus-suhteeseen eikä asioista, jotka perustuslain mukaan kuuluvat eduskunnan toimivaltaan. Viranomaisille osoitettu sopimuksentekovaltuutus voi näin ollen koskea lähinnä päävelvoitteen teknisiä tarkistuksia tai täydennyksiä taikka viranomaisten välisen yhteistoiminnan yksityiskohtien järjestämistä (HE 1/1998 vp, PeVL 16/2004 vp, PeVL 48/2005 vp). Hallituksen käsityksen mukaan sopimuksen 3 artikla sisältää osapuolille asetetut päävelvoitteet taata nimetyille lentoyhtiöille tietyt oikeudet. Artiklan määräysten voidaan katsoa kattavan kyseisten oikeuksien perusteet.

Sopimuksen liiteosa ja 18 artiklan 1-3 kohdat puolestaan sisältää näitä määräyksiä täydentäviä teknisuonteisempia määräyksiä muun muassa lentoreiteistä ja markkinointiyhteistyöstä. Hallituksen käsityksen mukaan sopimuksen 23 artiklan 2 kohdan delegointimääräys ei merkitse valtuutta sopia 2 artiklassa tarkoitettujen päävelvoitteiden luonteeseen tai tavoitteisiin vaikuttavista muutoksista. Valtuutus ei ole rajoittamaton, ja valtuutuksessa sekä sopimuksessa itsessään on ilmaistu ne viranomaistahot, jotka voivat sopia muutoksista. Menettely vastaa lisäksi ilmailualalla pitkään yleisesti noudatettua kansainvälistä käytäntöä.

4.3 Käsittelyjärjestys

Sopimuksen ei voida katsoa sisältävän määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, eikä esitykseen sisältyvä lakiehdotus koske perustuslakia sen 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla. Perustuslakivaliokunnan lausunnossa 7/2012 vp, koskien Suomen ja Venäjän välisen lentoliikennesopimuksen muuttamisesta tehdystä pöytäkirjasta annettua hallituksen esitystä 10/2012 vp, todettiin että pöytäkirjan hyväksymisestä voitiin päättää äänten enemmistöllä ja lakiehdotus voitiin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Lausunnossa perustuslakivaliokunta otti ensimmäistä kertaa kantaa ulkosuhdeasetukseen sisältyvän mekanismin mukaisesti tehdyn lentoliikennesopimuksen kansalliseen hyväksymis- ja voimaansaattamismenettelyyn. Suomen ja Jamaikan välinen sopimus on tehty mainitun mekanismin puitteissa. Sopimus voidaan näin ollen hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus voimaansaattamislainsäädännön mukaisesti hyväksyä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että

eduskunta hyväksyisi lentoliikenteestä Suomen tasavallan hallituksen ja Jamaikan hallituksen välillä Colombossa 6 päivänä joulukuuta 2017 tehdyn sopimuksen.

Koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

lentoliikenteestä Jamaikan kanssa tehdystä sopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lentoliikenteestä Suomen tasavallan hallituksen ja Jamaikan hallituksen välillä Colombossa 6 päivänä joulukuuta 2017 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

Helsingissä 11 päivänä lokakuuta 2018

Pääministeri

Juha Sipilä

Liikenne- ja viestintäministeri Anne Berner

Sopimusteksti

**SOPIMUS SUOMEN TASAVALLAN
HALLITUKSEN JA JAMAIKAN HALLI-
TUKSEN VÄLILLÄ LENTOLIIKEN-
TEESTÄ**

**AGREEMENT BETWEEN THE GOV-
ERNMENT OF THE REPUBLIC OF FIN-
LAND AND THE GOVERNMENT OF
JAMAICA CONCERNING AIR SER-
VICES**

JOHDANTO-OSA

PREAMBLE

Suomen tasavallan hallitus ja Jamaikan hal-
litus, jäljempänä ”osapuolet”, jotka

The Government of the Republic of Fin-
land and the Government of Jamaica hereinafter referred to as the "Parties";

ovat Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944
allekirjoitettavaksi avatun kansainvälisen si-
viili-ilmailun yleissopimuksen osapuolia;

Being parties to the Convention on Interna-
tional Civil Aviation opened for signature at
Chicago on 7 December 1944;

haluavat tehdä mainittua yleissopimusta
täydentävän sopimuksen, jonka tarkoituksena
on saada aikaan lentoliikenneyhteydet aluei-
densa välille,

Desiring to conclude an Agreement sup-
plementary to the said Convention for the
purpose of establishing Air Services between
their respective territories;

haluavat edistää kansainvälistä ilmailujär-
jestelmää, joka perustuu lentoyhtiöiden kil-
pailuun markkinoilla, ja jossa hallitusten vä-
liintulo ja sääntely on mahdollisimman vä-
häistä,

Desiring to promote an international avia-
tion system based on competition among Air-
lines in the marketplace with minimum gov-
ernment interference and regulation;

haluavat helpottaa kansainvälisten lentoli-
kennemahdollisuuksien laajenemista,

Desiring to facilitate the expansion of In-
ternational Air Service opportunities;

tunnustavat, että toimiva ja kilpailukykyi-
nen kansainvälinen lentoliikenne lisää kau-
pankäyntiä, kuluttajien hyvinvointia ja talou-
dellista kasvua,

Recognizing that efficient and competitive
International Air Services enhance trade, the
welfare of consumers and economic growth;

haluavat varmistaa kansainvälisen lentoli-
kenteen korkean lentoturvallisuus- ja turvata-
son sekä ilmaisevat vakavan huolensa ilma-
alusten turvallisuuteen kohdistuvista toimista
ja uhkista, jotka voivat vaarantaa henkilöiden
tai omaisuuden turvallisuuden, vaikuttaa epä-
suotuisasti lentoliikenteen harjoittamiseen ja
heikentää yleisön luottamusta siviili-ilmailun
turvallisuuteen,

Desiring to ensure the highest degree of
safety and security in International Air Ser-
vices and reaffirming their grave concern
about acts or threats against the security of
aircraft which jeopardize the safety of per-
sons or property, adversely affect the opera-
tion of Air Services and undermine public
confidence in the safety of civil aviation.

ovat sopineet seuraavasta:

Have agreed as follows:

1 ARTIKLA

Määritelmät

- (1) Ellei toisin mainita, tässä sopimuksessa:
- (a) "ilmailuviranomaiset" tarkoittaa Suomen osalta Suomen siviili-ilmailuviranomaista ja Jamaikan osalta siviili-ilmailusta vastaavaa ministeriä tai Jamaikan siviili-ilmailuviranomaista ja molempien osalta muuta henkilöä tai elintä, joka on valtuutettu suorittamaan näiden viranomaisten hoitamia tehtäviä tai samankaltaisia tehtäviä;
- (b) "sovittu liikenne" tarkoittaa kansainvälistä lentoliikennettä tämän sopimuksen liitteessä määritellyillä reiteillä;
- (c) "sopimus" tarkoittaa tätä sopimusta, sen liitteitä sekä sopimukseen ja liitteeseen tehtyjä muutoksia;
- (d) "lentoliikenne", "kansainvälinen lentoliikenne", "lentoyhtiö" ja "laskeutuminen ilman kaupallista tarkoitusta" tarkoittavat niille yleissopimuksen 96 artiklassa annettua merkitystä;
- (e) "Karibian yhteisö ja yhteismarkkina-alue (CARICOM)" tarkoittaa Karibian yhteisön perustamisesta tehdyn Chaguaramasin tarkistetun sopimuksen 2 artiklan nojalla perustettua valtioiden yhteisöä, mukaan lukien Karibian yhtenäismarkkinat ja -talous, ja "Karibian yhteisön jäsenvaltio" tarkoittaa mitä tahansa tämän sopimuksen II liitteessä mainittua valtiota;
- (f) "yleissopimus" tarkoittaa Chicagossa 7 päivänä joulukuuta 1944 allekirjoitettavaksi avattua Kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimusta, mukaan lukien kaikki yleissopimuksen 90 artiklan mukaisesti hyväksytyt liitteet ja kaikki liitteiden muutokset ja kaikki yleissopimuksen 94 a artiklan mukaisesti hyväksytyt molempien osapuolten ratifioimat muutokset, sikäli kuin nämä liitteet ja muutokset ovat voimassa molempien osapuolten osalta;

ARTICLE 1

Definitions

- (1) For the purpose of this Agreement, unless otherwise stated, the term(s) -
- (a) "Aeronautical Authorities" means, in the case of Finland, the Civil Aviation Authority, and in the case of Jamaica, the Minister responsible for civil aviation or the Jamaica Civil Aviation Authority, and, or, in both cases, any person or agency authorised to perform the functions, or similar functions, exercisable by those authorities;
- (b) "Agreed Services" means International Air Services on the routes specified in the Annex to this Agreement;
- (c) "Agreement" means this Agreement, any Annex hereto and any amendments to this Agreement or to its Annexes;
- (d) "Air Service", "International Air Service", "Airline" and "Stop For Non-Traffic Purposes" have the meanings respectively assigned to them in Article 96 of the Convention;
- (e) "Caribbean Community CARICOM" means the Community of States established under Article 2 of the Revised Treaty of Chaguaramas establishing the Caribbean Community including the Caribbean Single Market and Economy and the term "Member State of the Caribbean Community" shall refer to any of the States listed in Annex II to this Agreement;
- (f) "the Convention" means the Convention on International Civil Aviation opened for signature at Chicago on 7 December, 1944, and includes any Annex adopted under Article 90 of that Convention and any amendment of the Annexes and any amendment that has entered into force under Article 94(a) of the Convention and has been ratified by both Contracting Parties so far as those Annexes and amendments have become effective for both Parties;

HE 184/2018 vp

(g) "nimetty lentoyhtiö" tarkoittaa tämän sopimuksen 4 artiklan mukaisesti nimettyä ja liikennöintiluvan saanutta lentoyhtiötä;

(h) "Euroopan unionin perussopimukset" tarkoittavat Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta;

(i) "määrätyt reitit" tarkoittavat tämän sopimuksen liitteessä määriteltyjä reittejä;

(j) "tariffi" tarkoittaa matkustajien, matkustajien tai rahdin kuljettamisesta perittävää hintaa ja hintojen ehtoja, mukaan lukien asiointitoiminnan ja muiden lisäpalvelujen hinnat ja ehdot, mutta pois lukien postinkuljetuksen korvaukset tai ehdot;

(k) "alue" tarkoittaa sille yleissopimuksen 2 artiklassa annettua merkitystä; ja

(l) "käyttömaksu" tarkoittaa toimivaltaisen viranomaisen lentoyhtiöltä perimää tai sallimaa maksua lentoasema-alueen tai -laitteiden, lennonvarmistuslaitteiden (mukaan lukien ylläennolla tarvittavat laitteet) tai ilmailun turvalaitteiden tai -palvelujen tai niihin liittyvien palvelujen tai laitteiden tarjoamisesta ilma-alusten, niiden miehistön, matkustajien ja rahdin käyttöön.

(2) Yksikössä olevat sanat pitävät sisällään monikollisen merkityksen ja päinvastoin, ellei toisin mainita.

2 ARTIKLA

Yleissopimuksen sovellettavuus

Yleissopimuksen kansainvälistä lentoliikennettä koskevia määräyksiä sovelletaan tähän sopimukseen.

3 ARTIKLA

Oikeuksien myöntäminen

(1) Osapuoli myöntää toiselle osapuolelle seuraavat oikeudet tämän nimettyjen lentoyh-

(g) "Designated Airline" means an Airline which has been designated and authorised in accordance with Article 4 of this Agreement;

(h) "EU Treaties" means the Treaty on European Union and the Treaty on the Functioning of the European Union.

(i) "Specified Routes" means routes specified in the Annex to this Agreement;

(j) "Tariff" means the prices to be paid for the carriage of passengers, baggage and cargo and the conditions under which those prices apply, including prices and conditions for agency and other auxiliary services, but excluding remuneration or conditions for the carriage of mail.

(k) "Territory" has the meaning assigned to it in Article 2 of the Convention;

(l) "User Charges" means a charge imposed on Airlines by any competent authority or permitted by that authority to be made for the provision of airport property or facilities or of air navigation facilities (including facilities for overflight), or aviation security facilities or services, or related services and facilities, for aircraft, their crews, passengers and cargo.

(2) Words in the singular include the plural and vice versa unless the context requires otherwise.

ARTICLE 2

Applicability of the Convention

The provisions of this Agreement shall be subject to the provisions of the Convention insofar as those provisions are applicable to International Air Services.

ARTICLE 3

Grant of Rights

(1) Each Party grants to the other Party the following rights for the conduct of Interna-

HE 184/2018 vp

tiöiden harjoittamaa kansainvälistä lentoliikennettä varten:

(a) lentää laskeutumatta toisen osapuolen alueen yli;

(b) laskeutua mainitulle alueelle ilman kaupallista tarkoitusta;

(c) harjoittaessaan sovittua liikennettä määrättyllä reitillä oikeus laskeutua toisen osapuolen alueelle liitteenä olevassa reittitaulukossa määrättyissä paikoissa ottaakseen ja/tai jättääkseen kansainvälisessä liikenteessä matkustajia, rahtia ja postia joko yhdessä tai erikseen; ja

(d) muualla tässä sopimuksessa määritellyt oikeudet.

(2) Osapuoli myöntää 1 kohdan a ja b alakohdissa määritellyt oikeudet myös niille toisen osapuolen lentoyhtiöille, joita ei ole nimetty 4 artiklan nojalla (Lentoyhtiöiden nimeäminen ja lupien antaminen).

(3) Tämän artiklan 1 kohdan määräysten ei katsota oikeuttavan kummankaan osapuolen nimettyä lentoyhtiötä ottamaan toisen osapuolen alueella matkustajia, rahtia tai postia kuljetettavaksi korvausta tai vuokraa vastaan toiseen paikkaan tämän toisen osapuolen alueella.

(4) Jos osapuolen nimetty lentoyhtiö ei voi harjoittaa sovittua liikennettä määrättyllä reitillään aseellisen konfliktin, poliittisten häiriöiden tai tapahtumien tai erityisten tai epätavallisten olosuhteiden takia, toinen osapuoli pyrkii parhaansa mukaan helpottamaan liikenteen jatkumista väliaikaisin reittien uudelleen järjestelyin.

4 ARTIKLA

Lentoyhtiöiden nimeäminen ja lupien antaminen

(1) Kummallakin osapuolella on oikeus nimetä lentoyhtiö tai lentoyhtiöitä hoitamaan sovittua liikennettä tämän sopimuksen mu-

tional Air Service by the Designated Airlines of the other Party:

(a) the right to fly without landing across the Territory of the other Party;

(b) the right to make stops in the said Territory for non-traffic purposes; and

(c) while operating an agreed service on a specified route the right to make stops in the territory of the other Contracting Party at the points specified for that route in the Annex for the purpose of taking up and/or putting down international traffic in passengers, cargo and mail, separately or in combination

(d) the rights otherwise specified in this Agreement.

(2) Each Party also grants the rights specified in subparagraphs (1) (a) and (b) to the other Party for Airlines not designated under Article 4 (Designation and Authorization of Airlines).

(3) Nothing in paragraph (1) of this Article shall be deemed to confer on the Designated Airlines of either Party the privilege of taking up, in the Territory of the other Party, passengers, cargo or mail carried for remuneration or hire and destined for another point in the Territory of the other Party.

(4) If, because of armed conflict, political disturbances or developments, or special and unusual circumstances, a Designated Airline of one Party is unable to operate an agreed service on its specified route, the other Party shall use its best efforts to facilitate the continued operation of such service through appropriate temporary rearrangements of routes.

ARTICLE 4

Designation and Authorization of Airlines

(1) Each Party shall have the right to designate an Airline or Airlines to operate the Agreed Services in accordance with this

kaisesti sekä peruuttaa tällainen nimeäminen tai muuttaa sitä. Nimeämisestä tai muutoksista ilmoitetaan toiselle osapuolelle kirjallisesti diplomaatti teitse.

(2) Kun toinen osapuoli on ottanut vastaan tällaisen ilmoituksen nimeämisestä tai muutoksesta ja nimetyn lentoyhtiön määrämukoitoiset ja määrättyllä tavalla toimitetut hakemukset liikennöintilupien ja teknisten lupien saamiseksi, se myöntää nimetyille lentoyhtiölle tai nimetyille lentoyhtiöille asianmukaiset luvat tämän artiklan 3 ja 4 kohtien määräysten mukaisesti, ilman aiheetonta viivytystä.

(3) Osapuolen ilmailuviranomaiset voivat vaatia toisen osapuolen nimeämää lentoyhtiötä osoittamaan, että se täyttää niihin lakeihin ja määräyksiin sisältyvät ehdot, joita nämä viranomaiset normaalisti ja kohtuudella soveltavat kansainvälisen lentoliikenteen harjoittamiseen.

(4) Kun toinen osapuoli on ottanut vastaan tällaisen ilmoituksen nimeämisestä tai muutoksesta ja nimetyn lentoyhtiön hakemukset, se myöntää asianmukaiset luvat käsittelyn vaatimassa vähimmäisajassa edellyttäen, että:

a) Suomen nimeämän lentoyhtiön osalta:

(i) yhtiö on sijoittautunut Suomen alueelle Euroopan unionin perussopimusten mukaisesti ja sillä on Euroopan unionin säännösten mukainen voimassa oleva liikennelupa; ja

(ii) lentotoimintaluvan myöntänyt Euroopan unionin jäsenvaltio harjoittaa ja ylläpitää lentoyhtiön tehokasta viranomaisvalvontaa ja siitä vastaava ilmailuviranomainen on selvästi määritellyt nimeämisen yhteydessä;

b) Jamaikan nimeämän lentoyhtiön osalta:

(i) lentoyhtiön päätoimipaikka on Jamaikan alueella;

Agreement and may withdraw or alter such designations. Such designation or alterations shall be transmitted in writing to the other Party through diplomatic channels.

(2) On receipt of such a designation or alteration and of applications from the Designated Airline in the form and manner prescribed for operating authorizations and technical permissions, the other Party shall, subject to the provisions of paragraphs (3) and (4) of this Article, without undue delay grant to the Airline or Airlines designated, the appropriate operating authorizations.

(3) The Aeronautical Authorities of one Party may require an Airline designated by the other Party to satisfy those authorities that it is qualified to fulfil the conditions prescribed under the laws and regulations normally and reasonably applied to the operation of International Air Services by those authorities.

(4) On receipt of such a designation or alteration, and of applications from the Designated Airline, the other Contracting Party shall grant the appropriate authorizations and permissions with minimum procedural delay, provided:

a) in the case of an airline designated by Finland:

(i) it is established in the territory of Finland under the EU Treaties and has a valid Operating License in accordance with European Union law; and

(ii) effective regulatory control of the airline is exercised and maintained by the European Union Member State responsible for issuing its Air Operator Certificate and the relevant aeronautical authority is clearly identified in the designation;

b) in the case of an airline designated by Jamaica:

(i) the airline has its principal place of business in the territory of Jamaica;

HE 184/2018 vp

(ii) Jamaika harjoittaa ja ylläpitää lentoyhtiön tehokasta viranomaisvalvontaa; ja

(iii) lentoyhtiöllä on Jamaikan myöntämä voimassa oleva lentotoimintalupa; TAI

(iv) jos b kohdan i alakohtaa ei sovelleta:

- lentoyhtiö on sijoittautunut Jamaikan alueille ja sillä on Karibian yhteisön jäsenvaltion Karibian yhteisön lainsäädännön mukaisesti myöntämä voimassa oleva lentotoimintalupa; ja

- lentotoimintaluvan myöntänyt Karibian yhteisön jäsenvaltio harjoittaa ja ylläpitää lentoyhtiön tehokasta viranomaisvalvontaa, ja siitä vastaava ilmailuviranomainen on selvästi määritelty nimeämisen yhteydessä; ja

- yhtiö on Karibian yhteisön jäsenvaltion ja/tai sen kansalaisten omistuksessa joko suoraan tai osake-enemmistön kautta ja sen tai niiden tosiasiallisessa määräysvallassa.

(5) Kun lentoyhtiö on näin nimetty ja sille on myönnetty liikennöintilupa, se voi aloittaa sovitun liikenteen, edellyttäen että lentoyhtiö noudattaa tämän sopimuksen soveltuvia määräyksiä.

5 ARTIKLA

Liikennöintiluvan peruuttaminen kokonaan tai määräajaksi

(1) Osapuolilla on oikeus peruuttaa liikennöintilupa tai tekniset luvat tai peruuttaa toisen osapuolen nimeämälle lentoyhtiölle tämän sopimuksen 3 artiklassa (Oikeuksien myöntäminen) määriteltyjen oikeuksien käyttäminen määräajaksi tai rajoittaa niitä tai asettaa näiden oikeuksien käytölle tarpeelliseksi katsomiaan ehtoja, jos se ei ole vakuutunut, että:

a) Suomen nimeämän lentoyhtiön osalta:

(i) yhtiö ei ole sijoittautunut Suomen alueille Euroopan unionin perussopimusten

(ii) and that Jamaica has and maintains effective regulatory control of the airline; and

(iii) the airline holds a valid Air Operator's Certificate issued by Jamaica; OR

(iv) where (b)(i) does not apply:

- the airline is established in the territory of Jamaica and has a valid Air Operator's Certificate issued by a Caribbean Community Member State in accordance with the applicable law of the Caribbean Community; and

- effective regulatory control of the airline is exercised and maintained by the Caribbean Community Member State responsible for issuing its Air Operator's Certificate and the relevant aeronautical authority is clearly identified in the designation; and

- the airline is owned, directly or through majority ownership, and it is effectively controlled by Caribbean Community Member States and/or by their nationals;

(5) When an Airline has been so designated and authorized, it may begin to operate the Agreed Services, provided that the Airline complies with the applicable provisions of this Agreement.

ARTICLE 5

Revocation or Suspension of Operating Authorizations

(1) Each Party shall have the right to revoke an operating authorization or technical permissions or to suspend or limit the exercise of the rights specified in Article 3 (Grant of Rights) of this Agreement by an Airline designated by the other Party, or to impose such conditions as it may deem necessary on the exercise of these rights in any case where it is not satisfied that:

a) in the case of an airline designated by Finland:

(i) it is not established in the territory of Finland under the EU Treaties or does not

HE 184/2018 vp

- mukaisesti tai sillä ei ole voimassaolevaa Euroopan unionin säännösten mukaista liikennelupaa; tai
- (ii) lentotoimintaluvan myöntänyt Euroopan unionin jäsenvaltio ei harjoita tai ylläpidä lentoyhtiön tehokasta viranomaisvalvontaa, tai siitä vastaavaa ilmailuviranomaista ei ole selvästi määritelty nimeämisen yhteydessä;
- b) Jamaikan nimeämän lentoyhtiön osalta:
- (i) lentoyhtiön päätoimipaikka ei ole Jamaikan alueella; tai
- (ii) Jamaika ei ylläpidä lentoyhtiön tehokasta viranomaisvalvontaa; tai
- (iii) lentoyhtiöllä ei ole Jamaikan myöntämää voimassa olevaa lentotoimintalupaa; TAI
- (iv) jos b kohdan i alakohtaa ei sovelleta:
- lentoyhtiön päätoimipaikka ei ole Jamaikan alueella tai sillä ei ole Karibian yhteisön jäsenvaltion Karibian yhteisön lainsäädännön mukaisesti myöntämää voimassa olevaa lentotoimintalupaa; tai
 - lentotoimintaluvan myöntänyt Karibian yhteisön jäsenvaltio ei harjoita ja ylläpidä lentoyhtiön tehokasta viranomaisvalvontaa ja siitä vastaavaa ilmailuviranomaista ei ole selvästi määritelty nimeämisen yhteydessä; tai
 - yhtiö ei ole Karibian yhteisön jäsenvaltion ja/tai sen kansalaisten omistuksessa joko suoraan tai osake-enemmistön kautta, ja se ei ole niiden tosiasiallisessa määräysvallassa;
- c) lentoyhtiö laiminlyö tämän sopimuksen 6 artiklassa tarkoitettujen lakien noudattamisen; tai
- d) lentoyhtiö ei muutoin liikennöi tässä sopimuksessa määrättyjen ehtojen mukaisesti.
- have a valid Operating License in accordance with European Union law; or
- (ii) effective regulatory control of the airline is not exercised or not maintained by the European Union Member State responsible for issuing its Air Operator Certificate, or the relevant aeronautical authority is not clearly identified in the designation;
- b) in the case of an airline designated by Jamaica:
- (i) the airline does not have its principal place of business in the territory of Jamaica; or
- (ii) and that Jamaica does not maintain effective regulatory control of the airline; or
- (iii) the airline does not hold a valid Air Operator's Certificate issued by Jamaica; OR
- (iv) where (b)(i) does not apply:
- the airline is not established in the territory of Jamaica and does not have a valid Air Operator's Certificate issued by a Caribbean Community Member State in accordance with the applicable law of the Caribbean Community; or
 - effective regulatory control of the airline is not exercised and maintained by the Caribbean Community Member State responsible for issuing its Air Operator's Certificate and the relevant aeronautical authority is not clearly identified in the designation; or
 - the airline is not owned, directly or through majority ownership, and it is not effectively controlled by Caribbean Community Member States and/or by their nationals;
- c) in the case of failure by that Airline to comply with the laws or referred to in Article 6 of this Agreement; or
- d) in case the Airline otherwise fails to operate in accordance with the conditions prescribed under this Agreement.

(2) Ellei välitön tämän artiklan 1 kohdassa mainittu peruuttaminen tai oikeuksien rajoittaminen ole välttämätöntä lakien tai määräysten jatkuvan rikkomisen estämiseksi, tätä oikeutta saa käyttää vasta, kun toisen osapuolen ilmailuviranomaisten kanssa on neuvoteltu 20 artiklan (Neuvottelut) mukaisesti.

6 ARTIKLA

Sovellettavat lait

(1) Osapuolen lakeja ja määräyksiä, jotka sääntelevät kansainvälisessä lentoliikenteessä olevien ilma-alusten tuloa sen alueelle, lähtöä sieltä tai sellaisten ilma-alusten toimintaa ja lentämistä mainitun alueen sisällä, sovelletaan toisen osapuolen nimeämään yhteen tai useampaan lentoyhtiöön samalla tavoin kuin niitä sovelletaan sen omiin lentoyhtiöihin, ja ne koskevat ilma-aluksia niiden tullessa ensimmäiseksi mainitun osapuolen alueelle, sieltä lähtiessä ja siellä ollessa.

(2) Osapuolen lait ja määräykset, jotka sääntelevät matkustajien, miehistön, postin tai rahdin tuloa ilma-aluksessa tämän osapuolen alueelle tai sieltä lähtöä, mukaan lukien maahan tuloa, maasta lähtöä, selvitystä, maahan muuttua, maasta muuttua, kauttakulkua, ilmailun turvatoimia, passeja, tullia ja karanteenia koskevat lait ja määräykset, koskevat toisen osapuolen nimeämän yhden tai useamman lentoyhtiön kuljettamia matkustajia, miehistöä, postia ja rahtia niiden tullessa ensimmäiseksi mainitun osapuolen alueelle, kulkiessa sen kautta, alueelta lähtiessä ja siellä ollessa.

(3) Kumpikaan osapuoli ei saa antaa omalle lentoyhtiölleen tai millekään muulle lentoyhtiölle etusijaa toisen osapuolen nimeämään, samankaltaista kansainvälistä lentoliikennettä harjoittavaan lentoyhtiöön nähden soveltaessaan maahanmuutto-, tulli-, karanteeni- ja muita vastaavanlaisia määräyksiään.

7 ARTIKLA

(2) Unless immediate revocation, suspension or imposition of the conditions mentioned in paragraph (1) of this Article is essential to prevent further infringements of laws or regulations, such right shall be exercised only after consultation with the Aeronautical Authorities of the other Party in accordance with Article 20 (Consultations).

ARTICLE 6

Applicable Laws

(1) The laws and regulations of one Party relating to the admission to or departure from its Territory of aircraft engaged in international air services, or to the operation and navigation of such aircraft while within its Territory, shall be applied to the aircraft of the Airline or Airlines designated by the other Party as they are applied to its own and shall be complied with by such aircraft upon entrance into or departure from and while within the Territory of the first Party.

(2) The laws and regulations of one Party relating to the admission to or departure from its Territory of passengers, crew, mail or cargo on aircraft, including laws and regulations relating to entry, exit, clearance, immigration, emigration, transit, aviation security, passports, customs, and quarantine shall be complied with by or on behalf of such passengers, crew, mail or cargo of the Designated Airline or Airlines of the other Party upon entrance into, transit of or departure from and while within the Territory of the first Party.

(3) Neither Contracting Party shall give preference to its own nor any other airline over a designated airline of the other Contracting Party engaged in similar international air services in the application of its immigration, customs, quarantine and similar regulations.

ARTICLE 7

Lupien ja todistusten tunnustaminen

Osapuoli tunnustaa toisen osapuolen myöntämät tai hyväksymät, voimassa olevat lentokelpoisuustodistukset, pätevyystodistukset ja luvat päteviksi tämän sopimuksen mukaisen sovitun liikenteen harjoittamiseen sopimuksessa määrätyillä reiteillä edellyttäen, että todistusten ja lupien edellytykset ovat yhtenevät yleissopimuksen mahdollistamien vähimmäisnormien kanssa tai ylittävät ne. Osapuolet voivat kuitenkin kieltäytyä tunnustamasta toisen osapuolen tai kolmannen maan sen omille kansalaisille myöntämiä tai hyväksymiä pätevyystodistuksia ja lupia oman alueensa yllä lennettäviä tai sille laskeutuvia lentoja varten.

8 ARTIKLA

Turvallisuus

(1) Osapuoli voi milloin tahansa pyytää neuvotteluja turvallisuusnormeista, joita toinen osapuoli noudattaa ilmailulaitteistojen, lentomiestien, ilma-alusten ja lentotoiminnan osalta. Neuvottelut on pidettävä kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa pyynnön vastaanottamisesta.

(2) Mikäli osapuoli tällaisten neuvottelujen jälkeen havaitsee, että toinen osapuoli ei jollain näistä aloista tehokkaasti ylläpidä ja hallinnoi turvallisuusnormeja, jotka ovat vähintään yhtenevät sillä hetkellä yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäisnormien kanssa, ensin mainittu osapuoli ilmoittaa toiselle osapuolelle havaintonsa ja tarpeelliseksi katsomansa toimenpiteet vähimmäisnormien noudattamiseksi, ja toinen osapuoli ryhtyy asianmukaisiin korjaustoimenpiteisiin. Mikäli toinen osapuoli ei ryhdy asianmukaisiin toimenpiteisiin viidentoista (15) päivän kuluessa, tai mahdollisesti osapuolten kesken sovitun pidemmän ajan kuluessa, se on peruste tämän sopimuksen 5 artiklan (Liikennöintiluvan peruuttaminen kokonaan tai määrajaksi) soveltamiselle.

(3) Yleissopimuksen 33 artiklassa mainittujen velvoitteiden estämättä osapuolen lentoyhtiön tai lentoyhtiöiden käyttämään tai nii-

Recognition of Certificates and Licenses

Each Party shall recognize as valid, for the purpose of operating the Agreed Services provided for in the present Agreement, certificates of airworthiness, certificates of competency, and licenses issued or validated by the other Party and still in force, provided that the requirements for such certificates or licenses are at least equal the minimum standards that may be established pursuant to the Convention. Each Party may, however, refuse to recognize as valid for the purpose of flights above or landing within its own Territory, certificates of competency and licenses granted to or validated for its own nationals by the other Party or by a third country.

ARTICLE 8

Safety

(1) Each Party may request consultations at any time concerning safety standards in any area relating to aeronautical facilities, aircrews, aircraft or their operation adopted by the other Party. Such consultations shall take place within thirty (30) days of receipt of that request.

(2) If, following such consultations, one Party finds that the other Party does not effectively maintain and administer safety standards in any such area that are at least equal to the minimum standards established at that time pursuant to the Convention, the first Party shall notify the other Party of those findings and the steps considered necessary to conform with those minimum standards, and the other Party shall take appropriate corrective action. Failure by the other Party to take appropriate action within fifteen (15) days or such longer period as may be agreed, shall be grounds for the application of Article 5 (Revocation or Suspension of Operating Authorizations) of this Agreement.

(3) Notwithstanding the obligations mentioned in Article 33 of the Convention it is agreed that pursuant to Article 16 of the

den puolesta leasing-sopimuksella käytettävään ilma-alukseen, joka liikennöi toisen osapuolen alueelle tai alueelta, voidaan yleissopimuksen 16 artiklan mukaisesti sen ollessa toisen osapuolen alueella kohdistaa toisen osapuolen valtuutettujen edustajien tekemä tarkastus ilma-aluksessa sekä sen ulkopuolella ilma-aluksen ja sen miehistön asiakirjojen voimassaolon sekä ilma-aluksen ja sen laitteiston ilmeisen kunnan tarkastamiseksi (tässä artiklassa "asematasotarkastus") edellyttäen, että se ei johda kohtuuttomaan viivytykseen.

(4) Mikäli tällainen asematasotarkastus tai niiden sarja antaa aiheutta:

a) vakavaan huoleen siitä, ettei ilma-alus tai ilma-aluksen käyttö ole sillä hetkellä yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäisnormien mukaista; tai

b) vakavaan huoleen siitä, että sillä hetkellä yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen turvallisuusnormien tehokkaassa ylläpidossa ja hallinnoinnissa on puutteita,

tarkastuksen tekevä osapuoli voi, yleissopimuksen 33 artiklan tarkoitusta varten, vapaasti tehdä sen johtopäätöksen, että vaatimukset, joiden perusteella kyseisen ilma-aluksen lentokelpoisuustodistus tai luvat tai sen miehistön lupakirjat on myönnetty tai hyväksytty, tai vaatimukset, joiden perusteella ilma-alusta käytetään, eivät ole yhtenevät yleissopimuksen mukaisesti vahvistettujen vähimmäisnormien kanssa tai niitä vaativammat.

(5) Jos osapuolen lentoyhtiön tai lentoyhtiöiden edustaja kieltää tämän artiklan 3 kohdan mukaisen asematasotarkastuksen tekemisen nimetyn lentoyhtiönsä tai nimettyjen lentoyhtiöidensä käyttämälle ilma-alukselle, toisen osapuolen on voitava vapaasti päätellä, että tämä antaa aiheutta tämän artiklan 4 kohdassa mainitun tyyppiseen vakavaan huoleen ja tehdä johtopäätökset, joihin kohdassa on viitattu.

(6) Kumpikin osapuoli pidättää itselleen

Convention any aircraft operated by or, under a lease arrangement, on behalf of the Designated Airline or Airlines of one Party on services to or from the Territory of the other Party may, while within the Territory of the other Party, be made the subject of an examination by the authorized representatives of the other Party, on board and around the aircraft to check both the validity of the aircraft documents and those of its crew and the apparent condition of the aircraft and its equipment (in this Article called "ramp inspection"), provided this does not lead to unreasonable delay.

(4) If any such ramp inspection or series of ramp inspections gives rise to:

(a) serious concerns that an aircraft or the operation of an aircraft does not comply with the minimum standards established at that time pursuant to the Convention; or

(b) serious concerns that there is a lack of effective maintenance and administration of safety standards established at that time pursuant to the Convention;

the Party carrying out the inspection shall, for the purposes of Article 33 of the Convention, be free to conclude that the requirements under which the certificate or license in respect of that aircraft or in respect of the crew of that aircraft had been issued or rendered valid or that the requirements under which that aircraft is operated are not equal to or above the minimum standards established pursuant to the Convention.

(5) In the event that access for the purpose of undertaking a ramp inspection of an aircraft operated by the Designated Airline or Airlines of one Party in accordance with paragraph (3) of this Article is denied by a representative of that Airline or Airlines, the other Party shall be free to infer that serious concerns of the type referred to in paragraph (4) of this Article arise and draw the conclusions referred in that paragraph.

(6) Each Party reserves the right to suspend

oikeuden peruuttaa toisen osapuolen lentoyhtiön liikennöintiluvan määräajaksi tai muuttaa sitä välittömästi, mikäli ensin mainittu osapuoli joko asematasotarkastuksen, asematasotarkastusten sarjan, asematasotarkastuksen kieltämisen tai neuvottelun perusteella tai muusta syystä tekee sen johtopäätöksen, että välitön toimenpide on välttämätön lentoyhtiön toiminnan turvallisuuden vuoksi.

(7) Toimenpide, johon osapuoli on ryhtynyt tämän artiklan 2 ja 6 kohdan mukaisesti, lopetetaan heti, kun tälle toimenpiteelle ei enää ole perustetta.

(8) Jos osapuoli on nimennyt sellaisen lentoyhtiön, jonka viranomaisvalvonnasta vastaa kolmas valtio, toiselle osapuolelle tämän artiklan mukaisesti kuuluvia oikeuksia sovelletaan yhtäläisesti tämän kolmannen valtion turvallisuusnormien käyttöönottoon, noudattamiseen ja ylläpitoon sekä kyseisen lentoyhtiön liikennöintilupa.

9 ARTIKLA

Ilmailun turvaaminen

(1) Koska siviili-ilma-alusten, niiden matkustajien ja miehistön turvallisuuden varmistaminen on kansainvälisten lentoliikennepalvelujen tarjoamisen ehdoton edellytys, osapuolet vahvistavat, että niiden toisiaan koskevat velvoitteet, joiden mukaan ne turvaavat siviili-ilmailun laittomilta teoilta, ja erityisesti velvoitteet, jotka perustuvat Chicagon yleissopimukseen, Tokiossa 14 päivänä syyskuuta 1963 allekirjoitettuun rikoksia ja eräitä muita tekoja ilma-aluksissa koskevaan yleissopimukseen, Haagissa 16 päivänä joulukuuta 1970 allekirjoitettuun ilma-alusten laittoman haltuunoton ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, Montrealissa 23 päivänä syyskuuta 1971 allekirjoitettuun siviili-ilmailun turvallisuuteen kohdistuvien laittomien tekojen ehkäisemistä koskevaan yleissopimukseen, Montrealissa 24 päivänä helmikuuta 1988 allekirjoitettuun kansainväliseen siviili-ilmailuun käytettävillä lentotukentöillä tapahtuvien laittomien väkivallanteiden ehkäisemistä koskevaan lisäpöytäkir-

or vary the operating authorization of an Airline or Airlines of the other Party immediately in the event the first Party concludes, whether as a result of a ramp inspection, a series of ramp inspections, a denial of access for ramp inspection, consultation or otherwise, that immediate action is essential to the safety of an Airline operation.

(7) Any action by one Party in accordance with paragraphs (2) or (6) of this Article shall be discontinued once the basis for the taking of that action ceases to exist.

(8) Where one Contracting Party has designated an airline whose regulatory control is exercised and maintained by a third State, the rights of the other Contracting Party under this Article shall apply equally in respect of the adoption, exercise or maintenance of safety standards by that third State and in respect of the operating authorization of that airline.

ARTICLE 9

Aviation Security

(1) The assurance of safety for civil aircraft, their passengers and crew being a fundamental pre-condition for the operation of International Air Services, the Parties reaffirm that their obligations to each other to provide for the security of civil aviation against acts of unlawful interference and in particular, their obligations under the Convention, the Convention on Offences and Certain Other Acts Committed on Board Aircraft, signed at Tokyo on 14 September 1963, the Convention for the Suppression of Unlawful Seizure of Aircraft, signed at The Hague on 16 December 1970, the Convention for the Suppression of Unlawful Acts against the Safety of Civil Aviation, signed at Montreal on 23 September 1971, the Protocol for the Suppression of Unlawful Acts of Violence at Airports Serving International Civil Aviation, signed at Montreal on 24 February 1988 and the Convention on the Marking of Plastic Explosives for the Purpose of Detection signed at Montreal on 1 March 1991 and

jaan ja Montrealissa 1 päivänä maaliskuuta 1991 allekirjoitettuun yleissopimukseen muovailtavien räjähdeiden merkitsemisestä tunnistamista varten, sekä kaikkiin muihin molempia osapuolia sitoviin ilmailun turvaamista koskeviin sopimuksiin ovat olennainen osa tätä sopimusta.

(2) Osapuolet antavat pyydettyä toisilleen kaiken tarpeellisen avun siviili-ilmailusten laittoman haltuunoton ja tällaisten ilmailusten turvallisuuteen, niiden matkustajiin ja miehistöön, lentoasemiin ja lennonvarmistuslaitteisiin liittyvien laittomien tekojen sekä siviili-ilmailun turvaamiseen liittyvän muun uhan torjumiseksi.

(3) Osapuolet toimivat keskinäisissä suhteissaan Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön antamien ja kansainvälisen siviili-ilmailun yleissopimuksen liitteeksi otettujen ilmailun turvaamista koskevien määräysten mukaisesti siinä määrin kuin näitä ilmailun turvaamista koskevia määräyksiä sovelletaan osapuoliin; osapuolet edellyttävät, että niiden rekisterissä olevien ilmailusten käyttäjät tai sellaiset ilmailusten käyttäjät, joiden päätoimipaikka tai vakituinen kotipaikka on niiden alueella tai jotka ovat sijoittautuneet sinne, ja niiden alueella olevien lentoasemien pitäjät toimivat kyseisten ilmailun turvaamista koskevien määräysten mukaisesti.

(4) Kumpikin osapuoli suostuu siihen, että tällaisten ilmailusten käyttäjien voidaan vaatia noudattavan tämän artiklan 3 kohdassa tarkoitettuja ilmailun turvaamista koskevia määräyksiä ja vaatimuksia, joita toinen osapuoli vaatii noudatettavan ilma-aluksen saapuessa tämän toisen osapuolen alueelle, lähtiessä sieltä tai ollessa siellä. Kumpikin osapuoli varmistaa, että sen alueella sovelletaan tehokkaasti asianmukaisia toimenpiteitä ilmailun suojaamiseksi ja matkustajien, miehistön, käsimatkatavaroiden, ruumassa kuljetettavien matkatavaroiden, rahdin, postin ja ilma-aluksen varastojen tarkastamiseksi ennen ilma-alukseen nousemista tai siihen lastaamista sekä näiden tapahtumien aikana. Kumpikin osapuoli myös harkitsee myönteisesti ja viipymättä toisen osapuolen pyyntöä

any other agreement governing civil aviation security binding upon both Parties form an integral part of this Agreement.

(2) The Parties shall provide upon request all necessary assistance to each other to prevent acts of unlawful seizure of civil aircraft and other acts of unlawful interference against the safety of such aircraft, their passengers and crew, airports and air navigation facilities, and any other threat to the security of civil aviation.

(3) The Parties shall, in their mutual relations, act in conformity with the aviation security provisions established by the International Civil Aviation Organization and designated as Annexes to the Convention on International Civil Aviation to the extent that such security provisions are applicable to the Parties; they shall require that operators of aircraft of their registry or operators of aircraft who have their principal place of business or permanent residence, or are established in their Territory and the operators of airports in their Territory act in conformity with such aviation security provisions.

(4) Each Party agrees that such operators of aircraft may be required to observe the aviation security provisions referred to in paragraph (3) of this Article required by the other Party for entry into, departure from or while within, the Territory of that other Party. Each Party shall ensure that adequate measures are effectively applied within its Territory to protect the aircraft and to inspect passengers, crew, carry-on items, baggage, cargo, mail and aircraft stores prior to and during boarding or loading. Each Party shall also give sympathetic and prompt consideration to any request from the other Party for reasonable special security measures to meet a particular threat.

kohtuullisista erityisturvatoimista tiettyä uhkaa vastaan.

(5) Kun siviili-ilma-alukseen kohdistuu tai sitä uhkaa laitton haltuunotto tai ilma-aluksen turvallisuutta, sen matkustajia ja miehistöä, lentoasemia tai lennonvarmistuslaitteita kohtaan tapahtuu muu laitton teko, tai kun tällainen uhka on olemassa, osapuolet avustavat toisiaan helpottamalla yhteyksiä ja muita asianmukaisia toimenpiteitä, joiden tarkoituksena on nopeasti ja turvallisesti saattaa päätökseen tällainen tapaus tai sen uhka.

(6) Kun osapuolella on riittävä syy uskoa, että toinen osapuoli on poikennut tämän artiklan ilmailun turvaamista koskevista määräyksistä, osapuolen ilmailuviranomaiset voivat pyytää välittömiä neuvotteluja toisen osapuolen ilmailuviranomaisten kanssa. Jos tyydyttävään sopimukseen ei päästä viidentoista (15) päivän kuluessa tällaisen pyynnön esittämisestä, se on peruste tämän osapuolen lentoyhtiön tai lentoyhtiöiden liikennöintiluvan ja teknisten lupien epäämiselle, peruuttamiselle, rajoittamiselle tai ehtojen asettamiselle. Jos hätätilanne niin vaatii, osapuoli voi ryhtyä väliaikaisiin toimenpiteisiin ennen viidentoista (15) päivän määräajan päättymistä. Tämän kohdan mukaiset toimenpiteet lopetetaan heti, kun toinen osapuoli taas noudattaa tämän artiklan turvamääräyksiä.

10 ARTIKLA

Reilu kilpailu

(1) Osapuolten nimetyillä lentoyhtiöillä on oikeudenmukaiset ja yhtäläiset mahdollisuudet kilpailla sovitun liikenteen harjoittamisessa.

(2) Harjoittaessaan sovittua liikennettä kummankin osapuolen nimetty lentoyhtiö tai nimetyt lentoyhtiöt ottavat toisen osapuolen nimetyn lentoyhtiön tai nimettyjen lentoyhtiöiden edun huomioon siten, ettei jälkimmäisen samalla reitillä tai sen osalla harjoittamalle liikenteelle koidu tarpeetonta haittaa.

(3) Kumpikin osapuoli sallii, että nimetyt lentoyhtiöt määrittelevät tarjoamansa kan-

(5) When an incident or threat of an incident of unlawful seizure of civil aircraft or other acts of unlawful interference against the safety of such aircraft, their passengers and crew, airports or air navigation facilities occurs, the Parties shall assist each other by facilitating communications and other appropriate measures intended to terminate rapidly and safely such incident or threat thereof.

(6) When a Party has reasonable grounds to believe that the other Party has departed from the aviation security provisions of this Article, the Aeronautical Authorities of that Party may request immediate consultations with the Aeronautical Authorities of the other Party. Failure to reach a satisfactory agreement within fifteen (15) days from the date of such request shall constitute grounds to withhold, revoke, limit, or impose conditions on the operating authorization and technical permissions of the Airlines of that Party. When required by an emergency, a Party may take interim action prior to the expiry of fifteen (15) days. Any action taken in accordance with this paragraph shall be discontinued upon compliance by the other Party with the security provisions of this Article.

ARTICLE 10

Fair Competition

(1) There shall be fair and equal opportunity for the Designated Airlines of both Parties to compete in operating the Agreed Services.

(2) In operating the Agreed Services, the Designated Airline or Airlines of each Party shall take into account the interests of the Designated Airline or Airlines of the other Party so as not to unduly affect the services which the latter provide on the whole or part of the same routes.

(3) Each Party shall allow each Designated Airline to determine the frequency and ca-

sainvälisen lentoliikenteen vuorotiheyden ja kapasiteetin kaupallisten ja markkinapohjaisten näkökohtien perusteella.

(4) Kumpikaan osapuoli ei yksipuolisesti rajoita toisen osapuolen nimettyjen lentoyhtiöiden toimintaa, paitsi tämän sopimuksen ehtojen mukaisesti tai jos se on välttämätöntä tulli-, teknisistä, toiminnallisista tai ympäristösyistä. Välttämättömät rajoitukset toteutetaan yhtäläisin ehdoin yleissopimuksen 15 artiklan mukaisesti.

(5) Kumpikaan osapuoli ei salli nimetyn lentoyhtiönsä tai nimettyjen lentoyhtiöidensä, yhdessä minkään muun lentoyhtiön tai lentoyhtiöiden kanssa tai erikseen, väärinkäyttää markkina-asemaansa siten, että se tarkoituksella tai todennäköisesti vakavasti heikentää kilpailijaa tai sulkee sen pois reitiltä.

(6) Osapuoli ryhtyy kaikkiin asianmukaisiin, oikeudenkäyttövallassaan oleviin toimenpiteisiin poistaakseen kaikki syrjinnän tai epäreilun kilpailun muodot, jotka vaikuttavat haitallisesti toisen osapuolen lentoyhtiöiden kilpailuasemaan.

11 ARTIKLA

Tariffit

(1) Kumpikin osapuoli antaa jokaisen nimetyn lentoyhtiön päättää lentoliikenteen hinnoista markkinoiden kaupallisten näkökohtien perusteella, mukaan lukien toiminnan kulut, liikenteen luonne, käyttäjien etu, kohtuullinen tuotto ja muut markkinoihin liittyvät seikat. Kumpikaan osapuoli ei vaadi nimettyjä lentoyhtiöitään neuvottelemaan muiden lentoyhtiöiden kanssa tariffeista, joita ne veloittavat tai ehdottavat veloitettaviksi näiden järjestelyjen kattamasta liikenteestä.

(2) Kumpikin osapuoli voi vaatia toisen osapuolen nimettyjä lentoyhtiöitä ilmoittamaan sen ilmailuviranomaisille ne tariffit, jotka yhtiö veloittaa toisen osapuolen alueelta lähtevistä ja sinne suuntautuvista lennoista. Osapuolten nimettyjä lentoyhtiöitä voidaan vaatia tekemään tällainen ilmoitus viimeistään silloin, kun hintaa ensimmäisen kerran

capacity of the international air transport it offers, according to commercial and market-based considerations.

(4) Neither Party shall unilaterally restrict the operations of the Designated Airlines of the other, except according to the terms of this Agreement or as may be required for customs, technical, operational or environmental reasons, under uniform conditions consistent with Article 15 of the Convention.

(5) Neither Party shall allow its Designated Airline or Airlines, neither in conjunction with any other Airline or Airlines or separately, to abuse market power in a way which has or is likely or intended to have the effect of severely weakening a competitor or excluding a competitor from a route.

(6) Each Party shall take all appropriate action within its jurisdiction to eliminate all forms of discrimination or unfair competitive practices adversely affecting the competitive position of the Airlines of the other Party.

ARTICLE 11

Tariffs

(1) Each Party shall allow Tariffs for Air Services to be established by each Designated Airline based on commercial considerations in the market place, including the cost of operation, the characteristics of the service, the interests of users, a reasonable profit and other market considerations. Neither Party shall require their Designated Airlines to consult other Airlines about the Tariffs they charge or propose to charge for services covered by these arrangements.

(2) Each Party may require notification to or filing with its Aeronautical Authorities of Tariffs to be charged to or from its Territory by the Designated Airlines of the other Party. Such notification or filing by the Designated Airlines of both Parties may be required to be made no later than the initial offering of a price, regardless of the form, electronic or

tarjotaan, riippumatta siitä, onko kyseessä sähköinen vai jokin muu tarjoamismuoto.

(3) Tämän vaikuttamatta kummankaan osapuolen kilpailu- ja kuluttajansuojalainsäädännön soveltamiseen kumpikaan osapuoli ei saa ryhtyä yksipuolisiin toimiin estääkseen sellaisen tariffin käyttöönoton tai jatkamisen, jota toisen osapuolen nimetty lentoyhtiö on ehdottanut veloitettavaksi tai veloittaa tämän sopimuksen mukaisesta kansainvälisestä lentoliikenteestä. Osapuolet saavat puuttua edellä 4 kohdassa kuvatun mukaisesti hinnoitellun vain:

a) estääkseen kohtuuttoman syrjivät tariffit tai käytännöt;

b) kuluttajien suojaamiseksi kohtuuttoman korkeilta tai rajoitettavilta tariffeilta, jotka perustuvat määräävän aseman väärinkäyttöön;

c) lentoyhtiöiden suojaamiseksi keinotekoisien alhaisilta tariffeilta, jotka perustuvat suoraan tai välilliseen valtion avustukseen tai tukeen;

d) suojatakseen lentoyhtiötä keinotekoisien alhaisilta tariffeilta, jos on näyttöä kilpailun poistamiseen tähtäävästä aikomuksesta.

(4) Sen estämättä, mitä tämän artiklan 3 kohdassa määrätään, kummankin osapuolen ilmailuviranomaiset voivat nimenomaisesti hylätä toisen osapuolen nimettyjen lentoyhtiöiden toimittaman tariffin, jos ilmailuviranomaisten mielestä lentoyhtiön veloitettavaksi ehdottama tariffi kuuluu 3 kohdan a, b, c tai d alakohdan alle. Tällöin kyseiset ilmailuviranomaiset (i) lähettävät ilmoituksen tarffiin tyytymättömyydestään toisen osapuolen ilmailuviranomaisille ja kyseiselle nimetyille lentoyhtiölle tai nimetyille lentoyhtiöille niin pian kuin mahdollista ja joka tapauksessa viimeistään kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa kyseisen tariffin ilmoittamisesta; ja (ii) voivat pyytää neuvotteluja tämän artiklan 5 kohdassa määrätyn menettelyn mukaisesti. Elleivät molemmat ilmailuviranomaiset ole sopineet kirjallisesti kyseisen tariffin hylkäämisestä, tariffi katsotaan hyväksytyksi.

other, in which the price is offered.

(3) Without prejudice to the applicable competition and consumer protection laws prevailing in each Party, neither Party shall take unilateral action to prevent the commencement or continuation of a Tariff proposed to be charged or charged by a Designated Airline of the other Party in connection with the International Air Services provided for under this Agreement. Intervention, as described in paragraph (4) below, by the Parties shall be limited to:

a) prevention of unreasonably discriminatory tariffs or practices;

b) protection of consumers from tariffs that are unreasonably high or restrictive due to the abuse of a dominant position.

c) protection of Airlines from tariffs that are artificially low due to direct or indirect Government subsidy or support;

d) protection of Airlines from tariffs that are artificially low, where evidence exists as to an intent to eliminate competition.

(4) Without prejudice to the provisions of paragraph (3) of this Article, the Aeronautical Authorities of either Party may expressly disapprove a Tariff submitted by the Designated Airlines of the other Party, where such Aeronautical Authorities find that a Tariff proposed to be charged by such Airlines falls within the categories set forth in paragraphs (3) (a), (b), (c) or (d). In such event, the concerned Aeronautical Authority (i) shall send notification of its dissatisfaction to the Aeronautical Authorities of the other Party, and to the Designated Airline(s) involved, as soon as possible, and in any event, no later than thirty (30) days after the date of notification or filing of the Tariff in question; and (ii) may request consultations in accordance with the procedures established under paragraph (5) of this Article. Unless both Aeronautical Authorities have agreed to disapprove the Tariff in question in writing, the Tariff shall

be treated as having been approved.

(5) Osapuolten ilmailuviranomaiset voivat pyytää neuvotteluja toisen osapuolen ilmailuviranomaisten kanssa toisen osapuolen nimetyn lentoyhtiön tai nimettyjen lentoyhtiöiden veloittamasta tai veloitettavaksi ehdottamasta ensimmäisen osapuolen alueelle tai alueelta pois suuntautuvan kansainvälisen lentoliikenteen tariffista, mukaan lukien tariffit, joista on annettu tyytymättömyysilmoitus. Tällaiset neuvottelut pidetään viidentoista (15) päivän kuluessa siitä, kun pyyntö on vastaanotettu. Molempien osapuolten ilmailuviranomaiset yhteistyössä varmistavat, että asian perusteltua ratkaisua varten ovat käytettävissä tarvittavat tiedot. Jos päästään sopimukseen tariffista, jota tyytymättömyysilmoitus koskee, kummankin osapuolen ilmailuviranomaiset pyrkivät parhaansa mukaan panemaan tuon sopimuksen täytäntöön. Jos keskinäiseen sopimukseen ei päästä, tariffi tulee voimaan tai pysyy voimassa.

(5) The Aeronautical Authorities of each Party may request consultations with the Aeronautical Authorities of the other Party on any Tariff charged or proposed to be charged by any Designated Airline(s) of the other Party for International Air Services to or from the Territory of the first Party, including Tariffs for which a notice of dissatisfaction has been given. These consultations shall be held no later than fifteen (15) days after receipt of the request. The Aeronautical Authorities of both Parties shall cooperate in securing the necessary information for a reasoned resolution of the issue. If an agreement is reached with respect to a Tariff for which a notice of dissatisfaction has been given, the Aeronautical Authorities of each Party shall use its best efforts to put that agreement into effect. If such mutual agreement is not reached, the Tariff shall go into effect or continue in effect.

12 ARTIKLA

Käyttömaksut

(1) Kumpikaan osapuoli ei peri tai salli toimivaltaisten viranomaistensa periä toisen osapuolen nimetyille lentoyhtiölle tai nimetyille lentoyhtiöille määrättyjä käyttömaksuja ehdoilla, jotka eivät ole vähintään yhtä edulliset kuin ne edullisimmat ehdot, jotka ovat minkä tahansa muun lentoyhtiön saatavissa maksujen määräämishetkellä.

(2) Osapuolet edistävät maksuja perivien toimivaltaisten viranomaistensa ja näiden palveluja ja laitteita käyttävien lentoyhtiöiden välisiä neuvotteluja näitä lentoyhtiöitä edustavien organisaatioiden välityksellä, jos mahdollista. Käyttäjille tulisi ilmoittaa kohtuullisessa ajassa etukäteen ehdotetuista käyttömaksujen muutoksista, jotta ne voivat ilmaista mielipiteensä ennen muutosten toteuttamista. Osapuolet kannustavat maksuja periviä toimivaltaisia viranomaisiaan ja käyttäjiä vaihtamaan käyttömaksuihin kuuluvia asianmukaisia tietoja.

ARTICLE 12

User Charges

(1) Neither Party shall impose nor permit to be imposed by its competent charging authorities on the Designated Airline or Airlines of the other Party User Charges on terms not less favorable than the most favorable terms available to any other airline at the time the charges are assessed.

(2) Each Party shall encourage consultation on User Charges between their competent charging authorities and Airlines using the services and facilities provided by those charging authorities, where practicable, through those Airlines' representative organizations. Reasonable notice of any proposals for changes in User Charges should be given to such users to enable them to express their views before changes are made. Each Party shall further encourage its competent charging authorities and such users to exchange appropriate information concerning User Charges.

13 ARTIKLA

Vapautus veroista, tulleista ja muista maksuista

1. Osapuolen nimeämän lentoyhtiön kansainvälisessä lentoliikenteessä käytettävät ilma-alukset, samoin kuin niiden vakiovarusteet, varaosat, poltto- ja voiteluaineet sekä ilma-aluksessa olevat varastot (mukaan lukien ruoka, juoma ja tupakka) ovat vapaat kaikista veroista, tulleista, tarkastusmaksuista ja muista sen kaltaisista maksuista saapuesaan toisen osapuolen alueelle edellyttäen, että tällaiset varusteet, varaosat ja varastot jäävät ilma-alukseen siihen asti, kunnes ne jälleen viedään maasta tai käytetään tai kulutetaan kyseisessä ilma-aluksessa sen lentäessä mainitun alueen yläpuolella.

2. Tämän artiklan 1 kohdassa tarkoitetuista veroista, tulleista ja maksuista, lukuun ottamatta suoritetun palvelun kustannuksiin perustuvia maksuja, ovat vapaita myös:

a) osapuolen alueella ilma-alukseen otetut kohtuulliset varastot, jotka on tarkoitettu käytettäväksi toisen osapuolen nimeämän lentoyhtiön kansainvälisessä lentoliikenteessä käyttämässä ilma-aluksessa tältä alueelta pois suuntautuvalla lennolla;

b) toisen osapuolen nimeämän lentoyhtiön kansainvälisessä liikenteessä käyttämien ilma-alusten huoltoa tai korjausta varten osapuolen alueelle tuodut varaosat, mukaan lukien moottorit;

c) osapuolen alueelle tuodut ja siellä hankittavat polttoaine, voiteluaineet ja tekniset kulutustarvikkeet, jotka on tarkoitettu käytettäväksi toisen osapuolen nimeämän lentoyhtiön kansainvälisessä liikenteessä, siinäkin tapauksessa, että niitä käytetään lennettäessä ensiksi mainitun osapuolen, jonka alueella ne on otettu ilma-alukseen, alueen yläpuolella olevalla matkaosuudella;

d) lentoyhtiön asiakirjat, kuten lentoliput ja lentorahtikirjat sekä siinä määrin kuin on

ARTICLE 13

Exemption from Taxes, Customs Duties and Other Charges

1. Aircraft operated on international air services by a designated airline of one Contracting Party, as well as their regular equipment, spare parts, supplies of fuel and lubricants, aircraft stores (including food, beverages and tobacco) on board such aircraft shall be exempted from all taxes, customs duties, inspection fees and other similar charges on arriving in the territory of the other Contracting Party, provided such equipment, spare parts, supplies and stores remain on board the aircraft up to such time as they are re-exported or are used or consumed by such aircraft on flights over that territory.

2. There shall also be exempt from the taxes, duties, fees and charges referred to in paragraph 1 of this Article, with the exception of charges based on the cost of the service provided:

a) aircraft stores taken on board in the territory of one Contracting Party, within reasonable limits, for use on an outbound aircraft engaged in an international air service of a designated airline of the other Contracting Party;

b) spare parts, including engines, introduced into the territory of one Contracting Party for the maintenance or repair of aircraft engaged in an international air service of a designated airline of the other Contracting Party;

c) fuel, lubricants and consumable technical supplies introduced into or supplied in the territory of one Contracting Party for use in an international air service of a designated airline of the other Contracting Party, even when these supplies are to be used on the part of the journey performed over the territory of the first mentioned Contracting Party, in which territory they are taken on board.

d) airline documents, such as tickets and air waybills, as well as publicity and promotion-

kohtuudella tarpeen mainos- ja myynninedistämismateriaalit, jotka on tarkoitettu osapuolen nimeämän lentoyhtiön käyttöön ja tuodaan toisen osapuolen alueelle.

3. Tämän artiklan 2 kohdassa tarkoitettut tavarat voidaan vaatia pidettäväksi tullivalvonnassa.

4. Osapuolen nimeämän lentoyhtiön ilma-aluksen vakiovarusteet, kuten myös ilma-aluksessa yleensä pidettävät tarvikkeet, varastot ja varaosat, saadaan purkaa toisen osapuolen alueella ainoastaan tämän osapuolen tulliviranomaisen antaessa siihen luvan. Tällöin ne voidaan asettaa mainittujen viranomaisten valvontaan siihen asti, kunnes ne jälleen viedään alueelta tai niiden suhteen muutoin menetellään tullimääräysten mukaisesti.

5. Tässä artiklassa määrätyt poikkeukset ovat voimassa myös silloin, kun toisen osapuolen nimetyt lentoyhtiöt ovat sopineet tämän artiklan 1 ja 2 kohdassa määriteltujen tavaroiden lainasta tai siirrosta toisen osapuolen alueella muun lentoyhtiön kanssa, jolle toinen osapuoli on myöntänyt samanlaiset vapautukset.

6. Mikään tässä sopimuksessa ei estä Suomea määräämästä syrjimättömin perustein veroja, tulleja tai muita maksuja sen alueella toimitetulle polttoaineelle, jota käytetään Jamaikan nimeämän lentoyhtiön ilma-aluksessa, joka liikennöi Suomen alueella sijaitsevan paikan ja toisen Suomen alueella tai jonkin toisen Euroopan unionin jäsenvaltion alueella sijaitsevan paikan välillä.

14 ARTIKLA

Välitön kauttakulku

Osapuolen alueen kautta välittömällä kauttakulkumatkalla oleville matkustajille, jotka eivät poistu lentoaseman tähän tarkoitukseen varatulta alueelta, ei saa tehdä muuta kuin yksinkertaisen tarkastuksen. Tämä ei kuiten-

al material within reasonable limits, intended for use by a designated airline of one Contracting Party and introduced into the territory of the other Contracting Party.

3. Materials referred to in paragraph 2 of this Article may be required to be kept under customs supervision or control.

4. The regular airborne equipment, as well as the materials, supplies and spare parts normally retained on board aircraft operated by a designated airline of one Contracting Party, may be unloaded in the territory of the other Contracting Party only with the approval of the customs authorities of that Contracting Party. In such case, they may be placed under the supervision of the said authorities up to such time as they are re-exported or otherwise disposed of in accordance with customs regulations.

5. The exemptions provided by this Article shall also be available where the designated airlines of one Contracting Party have contracted with another airline, which similarly enjoys such exemptions from the other Contracting Party, for the loan or transfer in the territory of the other Contracting Party of the items specified in paragraphs 1 and 2 of this Article.

6. Nothing in this Agreement shall prevent Finland from imposing, on a non-discriminatory basis, taxes, levies, duties, fees or charges on fuel supplied in its territory for use in an aircraft of a designated air carrier of Jamaica that operates between a point in the territory of Finland and another point in the territory of Finland or in the territory of another European Union Member State.

ARTICLE 14

Direct Transit

Passengers in direct transit across the Territory of a Party, not leaving the area of the airport reserved for such purpose shall be subject, except in respect of security provisions referred to in Article 9 (Aviation Secu-

kaan koske tämän sopimuksen 9 artiklan (Ilmailun turvaaminen) turvamääräyksiä eikä huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden kauppaa. Kauttakulumatkalla olevat matkatavarat ja rahti ovat vapaat tulleista ja muista maksuista, jotka eivät perustu niiden saapuessa tai lähtiessä annetun palvelun kustannuksiin.

15 ARTIKLA

Tulojen siirtäminen

Sovellettavien lakien ja määräysten mukaisesti jokainen nimetty lentoyhtiö voi pyynnöstä muuntaa paikallisia tuloja toiseksi valuutaksi ja siirtää niitä maahansa tai mihin muuhun maahan tahansa siltä osin kuin tuloja ei käytetä paikallisesti matkustajien, postin tai rahdin kuljetuksen yhteydessä. Muunnot ja siirrot sallitaan rajoituksetta sillä valuuttakurssilla, jota sovelletaan maksusuorituksiin silloin, kun tulojen muuntaa ja siirtoa esitetään, eikä niihin saa normaaleja pankin tai muiden rahoituslaitosten maksuja ja menetteilyjä lukuun ottamatta liittyä muita maksuja

16 ARTIKLA

Tilastotietojen toimittaminen

Osapuolet, ilmailuviranomaistensa välityksellä, toimittavat tai pyytävät nimettyjä lentoyhtiöitään pyydettyä toimittamaan toisen osapuolen ilmailuviranomaisille kausittaisia tai muita tilastoja siinä määrin kuin on koh- tuudella tarpeen sovitun liikenteen kapasiteetin tarkastelua varten, mukaan lukien liikenteen alkuperäiset ja lopulliset lähtö- ja määräpaikat.

17 ARTIKLA

Liiketoimintamahdollisuudet

(1) Osapuolen nimetyllä lentoyhtiöllä tai nimetyillä lentoyhtiöillä on oikeus vasta- vuoroisesti hankkia ja ylläpitää toisen osa-

rity) of this Agreement and prevention of trafficking of narcotic drugs and psychotropic substances, to no more than a simplified control. Baggage and cargo in transit shall be exempt from customs duties and other charges not based on the cost of service on arrival or departure.

ARTICLE 15

Transfer of Earnings

Subject to the applicable laws and regulations, each Designated Airline may on demand, convert and remit to its country, or any other country, local revenues in excess of those sums locally disbursed in connection with the carriage of passengers, mail and cargo. Prompt conversion and remittance shall be permitted, without restriction, at the rate of exchange applicable to current transactions which is in effect at the time such revenues are presented for conversion and remittance, and shall not be subject to any charges, except those normally made by banks or other financial institutions for carrying out such conversion and remittance.

ARTICLE 16

Provision of Statistics

Each Party, through its Aeronautical Authorities, shall provide to, or shall cause its Designated Airlines to provide to, the Aeronautical Authorities of the other Party, on request, periodic or other statements of statistics as may be reasonably required for the purpose of reviewing the operation of the Agreed Services, including statistics showing the initial origins and final destinations of the traffic.

ARTICLE 17

Commercial Opportunities

(1) On the basis of reciprocity, the Designated Airline or Airlines of one Party shall be entitled, in accordance with the laws and

puolen alueella sen maahantuloa, oleskelua ja työskentelyä koskevien lakien ja määräysten rajoissa lentoliikenteen harjoittamisessa tarvittavaa johtavaa, teknistä ja toiminnallista henkilökuntaa sekä muita asiantuntijoita.

(2) Osapuolten nimetyillä lentoyhtiöillä on oikeus myydä lentoliikennepalveluja toisen osapuolen alueella suoraan tai nimettyjen lentoyhtiöiden nimeämien asiamiesten välityksellä. Osapuolen nimetyillä lentoyhtiöillä on oikeus myydä ja kenellä tahansa oikeus ostaa tällaisia kuljetuspalveluja vapaasti vaihdettavassa tai paikallisessa valuutassa.

(3) Osapuolten nimetyillä lentoyhtiöillä on oikeus osallistua järjestelyihin, jotka mahdollistavat toisen osapuolen alueella toimivan toisen organisaation, yhtiön tai lentoyhtiön palvelujen ja henkilöstön käytön.

(4) Kummankin osapuolen nimetyillä lentoyhtiöillä tai nimetyillä lentoyhtiöillä on oikeus perustaa toimistoja toisen osapuolen alueelle kansainvälisen lentoliikenteen markkinointia ja myyntiä varten siellä voimassa olevien lakien ja määräysten rajoissa.

18 ARTIKLA

Yhteistyöjärjestelyt

(1) Harjoittaessaan tai tarjotessaan sovittua liikennettä osapuolen nimetty lentoyhtiö voi tai nimetyt lentoyhtiöt voivat osallistua yhteisiin markkinointijärjestelyihin kuten yhteisiin kiintiövaraukseen ja yhteisten reititunnusten käyttöön:

(a) kumman tahansa osapuolen yhden tai useamman lentoyhtiön kanssa;

(b) kolmannen maan yhden tai useamman lentoyhtiön kanssa; ja

(c) mistä tahansa maasta olevan pintakuljetuksen tarjoajan kanssa,

edellyttäen, että kaikki tällaisiin järjestelyi-

regulations relating to entry, residence and employment of the other Party, to bring in and maintain in the Territory of the other Party those of their own managerial, technical, operational and other specialist staff who are required for the provision of Air Services.

(2) The Designated Airlines of each Party shall have the right to engage in the sale of air transportation in the area of the other Party, either directly or through agents appointed by the Designated Airline. The Designated Airlines of each Party shall have the right to sell and any person shall be free to purchase, such transportation in freely convertible currency or in local currency.

(3) The Designated Airlines of each Party shall have the right to enter into arrangements to use the services and personnel of any other organization, company or Airline operating in the Territory of the other Party.

(4) The Designated Airline or Airlines of each Party shall have the right to establish offices in the Territory of the other Party for the promotion and sale of International Air Services within the scope of the laws and regulations in force therein.

ARTICLE 18

Cooperative Arrangements

(1) In operating or holding out the Agreed Services, the Designated Airline or Airlines of one Party may enter into cooperative marketing arrangements such as joint venture, blocked-space or code-sharing arrangements with:

(a) any Airline or Airlines of either Party;

(b) an Airline or Airlines of a third country; and

(c) a surface transportation provider of any country,

provided that all Airlines in such arrange-

hin osallistuvat lentoyhtiöt

ments

(i) ovat saaneet asiaankuuluvat liikennöintioikeudet; ja

(i) hold the appropriate traffic rights; and

(ii) täyttävät näihin järjestelyihin tavallisesti sovellettavat vaatimukset.

(ii) meet the requirements normally applied to such arrangements.

(2) Osapuolet sopivat ryhtyvänsä tarpeellisiin toimiin varmistaakseen, että kuluttajia suojellaan ja että he saavat kattavaa tietoa alueelleen ja alueeltaan liikennöitävistä yhteisten reittitunnusten lennoista, ja että matkustajille kerrotaan vähintään myyntitilanteessa, tai joka tapauksessa ennen ilmalukukseen nousemista, mitkä kuljetusten tarjoajat liikennöivät lennon mitäkin osaa.

(2) The Parties agree to take the necessary action to ensure that consumers are fully informed and protected with respect to code-shared flights operating to or from their Territory and that, as a minimum, passengers are informed at the point of sale, or in any case before boarding which, transport providers will operate each sector of the service.

(3) Ilmailuviranomaiset voivat vaatia lentoyhtiöitä toimittamaan yhteistyöjärjestelyehdotukset hyväksyttäväksi ennen niiden käyttöönottoa.

(3) The Aeronautical Authorities may require the airlines to file for approval any proposed cooperative arrangement before its introduction.

(4) Sen estämättä, mitä tämän sopimuksen muissa määräyksissä sanotaan, molempien osapuolten lentoyhtiöt ja välillisten rahtikuljetusten tarjoajat saavat rajoituksetta käyttää kansainvälisten lentokuljetusten yhteydessä mitä tahansa rahdin pintakuljetusta mihin tahansa paikkaan tai mistä tahansa paikasta osapuolten alueilla tai kolmansissa maissa, mukaan lukien kuljetukset kaikille tullipalveluja tarjoaville lentoasemille ja lentoasemilta, ja niillä on soveltuvisissa tapauksissa oikeus kuljettaa tullaamatonta tavaraa voimassa olevien lakien ja määräysten mukaisesti. Lentoasemien tullipalvelut ovat käytettävissä tällaista rahtia varten riippumatta siitä, kuljetetaanko rahti pintakuljetuksena vai ilmakuljetuksena. Lentoyhtiöt voivat halutessaan hoitaa itse omat pintakuljetuksensa tai sopia niistä muiden pintakuljetusta harjoittavien yritysten kanssa, mukaan lukien muiden lentoyhtiöiden ja rahtikuljetusta välillisesti tarjoavien yritysten pintakuljetukset. Eri kuljetusmuotojen väliset rahtikuljetukset voidaan tarjota yhtenäiseen ilma- ja pintakuljetuksen käsittävään kauttakulkuhintaan edellyttäen, että rahdinantaja ei harhaanjohdeta tällaisen kuljetuksen suhteen.

(4) Notwithstanding any other provision of this Agreement, Airlines and indirect providers of cargo transportation of both Parties shall be permitted, without restriction, to employ in connection with international air transportation any surface transportation for cargo to or from any points in the territories of the Parties or in third countries, including transport to and from all airports with customs facilities, and including, where applicable, the right to transport cargo in bond under applicable laws and regulations. Such cargo, whether moving by surface or by air, shall have access to airport customs processing and facilities. Airlines may elect to perform their own surface transportation or to provide it through arrangements with other surface carriers, including surface transportation operated by other Airlines and indirect providers of cargo transportation. Such intermodal cargo services may be offered at a single, through price for the air and surface transportation combined, provided that shippers are not misled as to the facts concerning such transportation.

19 ARTIKLA

Maahuolinta

Osapuolten lakien ja määräysten mukaisesti kullakin nimetyllä lentoyhtiöllä on oikeus hoitaa itse oma maahuolintansa ("omahuolinta") toisen osapuolen alueella tai hankkia nämä palvelut valintansa mukaan joko kokonaan tai osittain valitsemaltaan kilpailevalta maahuolintapalvelujen tarjoajalta. Jos lait ja määräykset estävät tai rajoittavat omahuolintaa tai maahuolintapalvelujen tarjoajien kesken ei ole tehokasta kilpailua, jokaista nimettyä lentoyhtiötä kohdellaan tasapuolisesti omahuolinnassa ja toimittajan tai toimittajien tarjoamissa maahuolintapalveluissa. Kaikkien nimettyjen lentoyhtiöiden oikeus omahuolintaan riippuu, syrjimättömin perustein, lentoasematilasta johtuvista fyysisistä rajoituksista.

20 ARTIKLA

Neuvottelut

(1) Läheisen yhteistyön hengessä osapuolten ilmailuviranomaiset neuvottelevat aika ajoin toistensa kanssa varmistaakseen tämän sopimuksen määräysten täytäntöönpanon ja tyydyttävän noudattamisen ja neuvottelevat tarpeen mukaan niiden muuttamisesta.

(2) Osapuolet voivat milloin tahansa pyytää neuvotteluja tästä sopimuksesta. Tällaiset neuvottelut aloitetaan mahdollisimman pian, mutta viimeistään kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa siitä, kun toinen osapuoli on vastaanottanut pyynnön, ellei ole muuta sovittu.

21 ARTIKLA

Riitojen ratkaiseminen

(1) Jos osapuolten välillä syntyy erimielisyyttä tämän sopimuksen tulkinnasta tai soveltamisesta, ne pyrkivät ensisijaisesti ratkai-

ARTICLE 19

Ground Handling Provisions

Subject to the laws and regulations of each Party, each Designated Airline shall have in the Territory of the other Party, the right to perform its own ground handling ("self-handling") or, at its option, the right to select among competing suppliers that provide ground handling services in whole or in part. Where such laws and regulations limit or preclude self-handling and where there is no effective competition between suppliers that provide ground handling services, each Designated Airline shall be treated on a non-discriminatory basis as regards their access to self-handling and ground handling services provided by a supplier or suppliers. For each Designated Airline, the right to perform self-handling shall be subject, on a non-discriminatory basis, to physical constraints resulting from limitations of airport space.

ARTICLE 20

Consultations

(1) In a spirit of close cooperation, the Aeronautical Authorities of the Parties shall consult each other from time to time with a view to ensuring the implementation of, and satisfactory compliance with, the provisions of this Agreement and shall consult when necessary to provide for modification thereof.

(2) Either Party may, at any time, request consultations relating to this Agreement. Such consultations shall begin at the earliest possible date, but not later than thirty (30) days from the date the other Party receives the request unless otherwise agreed.

ARTICLE 21

Settlement of Disputes

(1) If any dispute arises between the Parties relating to the interpretation or application of this Agreement, the Parties shall in the first

semaan erimielisyyden neuvottelemalla.

(2) Jos osapuolet eivät pääse neuvotellen ratkaisuun, ne voivat saattaa erimielisyyden sopimansa henkilön tai toimielimen ratkaistavaksi tai erimielisyys voidaan viedä kumman tahansa osapuolen pyynnöstä kolmijäsenisen välimiesoikeuden ratkaistavaksi, joka muodostetaan seuraavasti:

(a) Kumpikin osapuoli nimittää yhden välimiehen kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa välimiesmenettelyä koskevan pyynnön vastaanottamisesta. Kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa toisen välimiehen nimittämisestä kaksi välimiestä nimittävät yhteisestä sopimuksesta kolmanneksi välimieheksi kolmannen valtion kansalaisen, joka toimii välimiesoikeuden puheenjohtajana;

(b) Jos nimitystä ei ole tehty yllä määriteltujen aikarajojen kuluessa, kumpi tahansa osapuoli voi pyytää Kansainvälisen siviililmailujärjestön neuvoston puheenjohtajaa tekemään tarvittavan nimityksen kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa. Jos puheenjohtajalla on jomman kumman osapuolen kansalaisuus, nimeämisen tekee vanhin varapuheenjohtaja, joka ei ole tällä perusteella jäävi.

(3) Jollei jäljempänä tämän artiklan määräyksistä muuta johdu tai osapuolet muuta sovi, välimiesoikeus määrittelee oikeudenkäyttövaltansa rajat ja vahvistaa oman työjärjestyksensä. Välimiesoikeuden ohjeiden mukaisesti tai osapuolen pyynnöstä järjestetään kokous viimeistään kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa siitä, kun välimiesoikeus on kokonaisuudessaan nimetty, määrittelemään mitä asioita välimiesmenettely tarkalleen koskee ja mitä erityisiä menettelyjä on noudatettava.

(4) Elleivät osapuolet toisin sovi tai välimiesoikeus toisin määrää, osapuolet toimittavat muistiot neljänkymmenenviiden (45) päivän kuluessa siitä, kun välimiesoikeus on kokonaisuudessaan nimetty. Osapuolet voivat toimittaa vastauksen kuudenkymmenen (60) päivän kuluessa toisen osapuolen muistion toimittamisesta. Välimiesoikeus järjestää

place try to settle that dispute through consultations.

(2) If the Parties fail to reach a settlement of the dispute by consultations, it may be referred by them to such person or body as they may agree on or, at the request of either Party, shall be submitted for decision to a tribunal of three arbitrators which shall be constituted in the following manner:

(a) Within thirty (30) days after receipt of a request for arbitration, each Party shall appoint one arbitrator. A national of a third State, who shall act as President of the tribunal, shall be appointed as the third arbitrator by agreement between the two arbitrators, within sixty (60) days of the appointment of the second;

(b) If within the time limits specified above any appointment has not been made, either Party may request the President of the Council of the International Civil Aviation Organization to make the necessary appointment within thirty (30) days. If the President has the nationality of one of the Parties, the most senior Vice-President who is not disqualified on that ground shall make the appointment.

(3) Except as hereinafter provided in this Article or as otherwise agreed by the Parties, the tribunal shall determine the limits of its jurisdiction and establish its own procedure. At the direction of the tribunal, or at the request of either of the Parties, a conference to determine the precise issues to be arbitrated and the specific procedures to be followed shall be held not later than thirty (30) days after the tribunal is fully constituted.

(4) Except as otherwise agreed by the Parties or prescribed by the tribunal, each Party shall submit a memorandum within forty-five (45) days after the tribunal is fully constituted. Each Party may submit a reply within sixty (60) days of submission of the other Party's memorandum. The tribunal shall hold a

kuulemisen kumman tahansa osapuolen pyynnöstä tai oman harkintansa mukaan kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa siitä, kun vastaukset on toimitettava.

(5) Välimiesoikeus pyrkii antamaan kirjallisen ratkaisun kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa kuulemisen päättymisestä tai, jos kuulemista ei ole pidetty, kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa molempien vastausten toimittamisesta. Ratkaisu annetaan äänten enemmistöllä.

(6) Osapuolet voivat toimittaa ratkaisun selventämistä koskevia pyyntöjä viidentoista (15) päivän kuluessa ratkaisun saamisesta, ja selvennykset annetaan viidentoista (15) päivän kuluessa tällaisen pyynnön toimittamisesta.

(7) Kumpikin osapuoli vastaa nimeämänsä välimiehen kustannuksista. Osapuolet jakavat muut välimiesoikeuden kustannukset tasan, mukaan lukien Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön neuvoston puheenjohtajalle tämän artiklan 2 kappaleessa tarkoitettujen menettelyjen johdosta aiheutuneet kustannukset.

(8) Välimiesoikeuden ratkaisu on lopullinen ja osapuolia sitova, elleivät ne muuta sovi.

22 ARTIKLA

Monenvälinen sopimus

Jos molemmat osapuolet tulevat tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia asioita käsittelevän monenvälisen sopimuksen osapuoliksi, monenvälinen sopimus on ratkaiseva. Osapuolet neuvottelevat 20 artiklan (Neuvottelut) mukaisesti päättääkseen, onko tätä sopimusta muutettava monenvälisen sopimuksen määräysten huomioimiseksi

23 ARTIKLA

Sopimuksen muuttaminen

(1) Tämän sopimuksen muutoksista pätee-

hearing at the request of either Party, or at its discretion, within thirty (30) days after replies are due.

(5) The tribunal shall attempt to give a written decision within thirty (30) days after completion of the hearing or, if no hearing is held, thirty (30) days after the date both replies are submitted. The decision shall be taken by a majority vote.

(6) The Parties may submit requests for clarification of the decision within fifteen (15) days after it is received and such clarification shall be issued within fifteen (15) days of such request.

(7) Each Party shall bear the costs of the arbitrator appointed by it. The other costs of the tribunal shall be shared equally by the Parties including any expenses by the president of the Council of ICAO in implementing the procedures in paragraph (2) of this article.

(8) The decision of the tribunal shall be final and binding on the Parties unless they agree otherwise.

ARTICLE 22

Multilateral Agreement

If both Parties become parties to a multilateral agreement that addresses matters covered by this Agreement, the multilateral agreement shall prevail. The Parties shall consult, in accordance with Article 20 (Consultations) to determine whether this Agreement should be revised to take into account the multilateral agreement.

ARTICLE 23

Amendments

(1) Any amendment to this Agreement will

tään yhdessä 20 artiklan (Neuvottelut) mukaisesti käydyissä neuvotteluissa, ja ne tulevat voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä diplomaatti teitse toimitetun viimeisen kirjallisen ilmoituksen päivästä, jolla osapuolet ilmoittavat toisilleen, että kaikki tarvittavat sisäiset menettelyt muutosten voimaan saattamiseksi on suoritettu.

(2) Sen estämättä, mitä tämän artiklan 1 kohdassa määrätään, pelkästään sopimuksen liitettä koskevista muutoksista voidaan sopia osapuolten ilmailuviranomaisten kesken, ja ne tulevat voimaan siten kuin viranomaisten välillä sovitaan osapuolten kansallisten lakien ja määräysten mukaisesti ja niistä ilmoitetaan diplomaatti teitse.

24 ARTIKLA

Sopimuksen irtisanominen

(1) Osapuoli voi milloin tahansa diplomaattiteitse ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti päätöksestään irtisanoa tämä sopimus. Irtisanomisilmoituksesta lähetetään samanaikaisesti kopio Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön pääsihteerille.

(2) Jos tällainen ilmoitus annetaan, tämä sopimus lakkaa olemassa voimassa kahdenkymmentä (20) kuukauden kuluttua siitä päivästä, jolloin toinen osapuoli on vastaanottanut irtisanomisilmoituksen, elleivät osapuolet sovi irtisanomisen peruuttamisesta ennen määräajan päättymistä. Ellei toinen osapuoli tunnusta vastaanottaneensa ilmoitusta, se katsotaan vastaanotetuksi neljäntoista (14) päivän kuluttua siitä, kun Kansainvälisen siviili-ilmailujärjestön pääsihteerin on sen vastaanottanut.

25 ARTIKLA

Rekisteröinti Kansainvälisessä siviili-ilmailujärjestössä (ICAO)

Jamaika rekisteröi tämän sopimuksen ja kaikki siihen tehtävät muutokset Kansainvä-

be mutually determined as a result of consultations under Article 20 (Consultations) and shall come into force on the first day of the second month after the date of the last written notification, through diplomatic channels, by which the Parties shall have notified each other that all necessary internal procedures for entry into force of the amendment have been completed.

(2) Notwithstanding the provisions of paragraph 1 of this Article, amendments relating only to the Annex may be agreed upon between the aeronautical authorities of the Parties and shall become effective as agreed between them subject to the national laws and regulations of the Parties and transmitted via diplomatic channels.

ARTICLE 24

Termination

(1) Either Party may at any time notify the other Party in writing through diplomatic channels of the decision to terminate this Agreement. A copy of the notice of termination shall be sent simultaneously to the Secretary General of the International Civil Aviation Organization.

(2) If such notice is given, this Agreement shall terminate twelve (12) months after the date of receipt by the other Party of the notice of termination, unless by agreement between the Parties the notice under reference is withdrawn under mutual consent before the expiry of that period. If the other Party fails to acknowledge receipt, notice shall be deemed to have been received fourteen (14) days after the date of the receipt by the Secretary General of the International Civil Aviation Organization.

ARTICLE 25

Registration with the International Civil Aviation Organization (ICAO)

This Agreement and any amendments thereto shall be registered upon entry into

HE 184/2018 vp

lisessä siviili-ilmailujärjestössä, kun ne tulevat voimaan.

force with the International Civil Aviation Organization by Jamaica.

26 ARTIKLA

ARTICLE 26

Voimaantulo

Entry into Force

Tämä sopimus tulee voimaan toisen kuukauden ensimmäisenä päivänä sen jälkeen, kun osapuolet ovat vaihtaneet diplomaattinootit vahvistaen, että tämän sopimuksen voimaantumisen edellyttämät sisäiset menettelyt on suoritettu.

This Agreement shall enter into force on the first day of the second month after the date of the latter note upon an exchange of diplomatic notes between the Parties confirming that all the internal procedures necessary for the entry into force of the Agreement have been completed.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

IN WITNESS WHEREOF the undersigned, being duly authorized thereto by their respective Governments, have signed this Agreement.

TEHTY kahtena kappaleena englannin kielellä Colombossa 6 päivänä joulukuuta 2017.

DONE in duplicate in the English language at Colombo, the 6th day of December 2017.

Maija Ahokas

Maija Ahokas

Suomen tasavallan hallituksen puolesta

For the Government of the Republic of Finland

Kathy-Ann Brown

Kathy-Ann Brown

Jamaikan hallituksen puolesta

For the Government of Jamaica

**LIITE I
REITTITAUUKKO**

1 osa:

Reitit, joita Jamaikan nimeämä lentoyhtiö tai nimeämät lentoyhtiöt voivat liikennöidä:

MÄÄRÄ- PAIKAN TA- KANA OLE- VAT PAIKAT	MISTÄ	VÄLILLÄ OLE- VAT PAIKAT	MIHIN	MÄÄRÄ- PAIKASTA EDELLEEN OLEVAT PAIKAT
Mikä tahansa paikka	Mikä tahansa paikka Jamaikalla	Mikä tahansa paikka	Mikä tahansa paikka Suomessa	Mikä tahansa paikka

2 osa:

Reitit, joita Suomen nimeämä lentoyhtiö tai nimeämät lentoyhtiöt voivat liikennöidä:

MÄÄRÄ- PAIKAN TA- KANA OLE- VAT PAIKAT	MISTÄ	VÄLILLÄ OLE- VAT PAIKAT	MIHIN	MÄÄRÄ- PAIKASTA EDELLEEN OLEVAT PAIKAT
Mikä tahansa paikka	Mikä tahansa paikka Suomessa	Mikä tahansa paikka	Mikä tahansa paikka Jamaikalla	Mikä tahansa paikka

3 osa:

Toiminnallinen jousto

Molempien osapuolten nimetyt lentoyhtiöt voivat valintansa mukaan millä tahansa tai kaikilla lennoillaan:

- (1) harjoittaa lentotoimintaa kumpaan tahansa tai molempiin suuntiin,
- (2) yhdistää eri lennon numeroita yhteen ilma-aluksen lentoon,
- (3) liikennöidä reiteillä määräpaikan takana olevien paikkojen, välillä olevien paikkojen ja määräpaikasta edelleen olevien paikkojen sekä osapuolten alueilla olevien paikkojen välillä, yhdistäen näitä miten ja missä järjestyksessä tahansa,
- (4) jättää laskeutumatta mihin tahansa paikkaan tai paikkoihin,
- (5) siirtää missä tahansa reiteillä olevassa paikassa liikennettä mistä tahansa ilma-aluksestaan mihin tahansa toiseen ilma-alukseensa,
- (6) liikennöidä minkä tahansa alueellaan olevan paikan takana olevaan paikkaan joko vaihtoen tai vaihtamatta ilma-alusta tai lennonnumeroa sekä tarjota ja markkinoida yleisölle tällaista kauttakululiikennettä,

HE 184/2018 vp

(7) tehdä välipysähdyksiä missä tahansa paikassa kumman tahansa osapuolen alueen sisällä tai sen ulkopuolella,

(8) kuljettaa kauttakulkuliikennettä toisen osapuolen alueen läpi,

ilman maantieteellisiä tai suuntaan liittyviä rajoituksia ja menettämättä oikeutta harjoittaa tämän sopimuksen mukaisesti muutoin sallittua liikennettä, mikäli, lukuun ottamatta yksinomaan rahtia kuljettavia lentoja, lentoyhteys palvelee lentoyhtiön nimenneen osapuolen alueella olevaa paikkaa.

4 osa

Rahtiliikenne

Jamaikan nimetty lentoyhtiö tai nimetyt lentoyhtiöt voivat harjoittaa pelkkää rahtiliikennettä Suomen ja minkä tahansa paikan tai paikkojen välillä ja Suomen nimetty lentoyhtiö tai nimetyt lentoyhtiöt voivat harjoittaa pelkkää rahtiliikennettä Jamaikan ja minkä tahansa paikan tai paikkojen välillä.

5 osa

Lentokoneen vaihdokset (change of gauge)

Mikä tahansa nimetty lentoyhtiö voi millä tahansa edellä tarkoitettujen reittien osuudella tai osuuksilla harjoittaa kansainvälistä lentoliikennettä ilman, että käytettävien ilma-alusten tyyppin tai lukumäärän muutoksia on rajoitettu missään paikassa reitillä, mikäli, lukuun ottamatta yksinomaan rahtia kuljettavia lentoja, alueelta pois suuntautuvilla lennoilla kuljetus tällaisesta paikasta edelleen jatkuu lentoyhtiön nimenneen osapuolueen alueelta, ja alueelle sisään tulevilla lennoilla kuljetus lentoyhtiön nimenneen osapuolen alueelle jatkaa kuljetusta määräpaikasta edelleen olevasta paikasta.

LIITE II

Tämän sopimuksen 4 artiklassa (Lentoyhtiöiden nimeäminen ja lupien antaminen) ja 5 artiklassa (Liikennöintiluvan peruuttaminen kokonaan tai määräajaksi) TARKOITETUT Karibian yhteisön ja yhteismarkkina-alueen (CARICOMin) jäsenvaltiot

Antigua ja Barbuda
Bahaman yhteisö
Barbados
Belize
Dominican yhteisö
Grenada
Guyanan tasavalta
Haiti
Jamaika
Saint Kitts ja Nevis
Saint Lucia
Saint Vincent ja Grenadiinit
Surinamen tasavalta
Trinidadin ja Tobagon tasavalta

Liite III
Tilauslentotoiminta

1. Kummankin osapuolen nimetty lentoyhtiö on tai nimetyt lentoyhtiöt ovat oikeutettuja I liitteen reittitaulukon ehtojen mukaisesti harjoittamaan kansainvälistä tilauslentoliikennettä toisen osapuolen alueella olevaan paikkaan tai oleviin paikkoihin tai siellä olevasta paikasta tai olevista paikoista, joko suoraan tai välipysähdysten kautta, yhteen suuntaan tai edestakaisin toisen osapuolen alueella olevaan paikkaan tai oleviin paikkoihin tai siellä olevasta paikasta tai olevista paikoista. Useampiin määräpaikkoihin suuntautuva tilauslentoliikenne on myös sallittua. Osapuolen nimetty lentoyhtiö tai nimetyt lentoyhtiöt voivat lisäksi harjoittaa tilauslentoliikennettä, joka lähtee toisen osapuolen alueelta tai suuntautuu sinne.

2. Tämän määräyksen mukaisesti lentoliikennettä harjoittava nimetty lentoyhtiö noudattaa sen osapuolen lakeja, määräyksiä ja sääntöjä, jonka alueelta joko yhdensuuntainen tai edestakainen liikenne lähtee, siten kuin osapuoli nyt tai myöhemmin määrittelee niiden olevan tuohon liikenteeseen sovellettavissa.

**ANNEX I
ROUTE SCHEDULES**

Section 1:
Routes to be operated by the Designated Airline(s) of Jamaica.

BEHIND POINTS	FROM	INTERMEDIATE POINTS	TO	BEYOND POINTS
Any Point	Any Point in Jamaica	Any Point	Any Point in Finland	Any Point

Section 2:
Routes to be operated by the Designated Airline(s) of Finland

BEHIND POINTS	FROM	INTERMEDIATE POINTS	TO	BEYOND POINTS
Any Point	Any Point in Finland	Any Point	Any Point in Jamaica	Any Point

Section 3:
Operational Flexibility

Each Designated Airline of either Party may, on any or all flights and at its option:

- (1) Operate flights in either or both directions;
- (2) Combine different flight numbers within one aircraft operation;
- (3) Serve behind, intermediate and beyond points and points in the territories of the Parties on the routes in any combination and in any order;
- (4) Omit stops at any point or points;
- (5) Transfer traffic from any of its aircraft to any of its other aircraft at any point on the routes;
- (6) Serve points behind any point in its Territory with or without change of aircraft or flight number and may hold out and advertise such services to the public as through services;
- (7) Make stop-overs at any point whether within or outside the Territory of either Party;
- (8) Carry transit traffic through the Territory of the other Party;

without directional or geographic limitation and without loss of any right to carry traffic otherwise permissible under the present Agreement; provided that, with the exception of all cargo, the service serves a point in the Territory of the Party designating the Airlines.

HE 184/2018 vp

Section 4 All Cargo Services

The Designated Airline(s) of Jamaica may operate all-cargo services between Finland and any point or points and the Designated Airline(s) of Finland may operate all-cargo services between Jamaica and any point or points.

Section 5 Change of Gauge

On any segment or segments of the routes above, any Designated Airline may perform international air transportation without any limitation as to change, at any point on the route, the type or number of aircraft operated; provided that, with the exception of all cargo, in the out-bound direction, the transportation beyond such point is a continuation from the Territory of the Party that has designated the Airline and, in the inbound direction, the transportation to the Territory of the Party that has designated the Airline is a continuation of the transportation from beyond such point.

ANNEX II

List of CARICOM Member States Referred to in Articles 4 (Designation and Authorisation of Airlines) and 5 (Revocation or Suspension of Operating Authorisations) of this Agreement

Antigua and Barbuda
Commonwealth of the Bahamas
Barbados
Belize
Commonwealth of Dominica
Grenada
Republic of Guyana
Haiti
Jamaica
St. Kitts and Nevis
St. Lucia
St. Vincent and the Grenadines
Republic of Suriname
Republic of Trinidad and Tobago

**Annex III
Non-scheduled/Charter Operations**

1. The Designated Airline(s) of each Party shall, in accordance with the terms of the Route Schedule at Annex I, be entitled to perform international non-scheduled air transportation to and from any point or points in the Territory of the other Party, either directly or with stop-overs en route, for one-way or round-trip carriage of any traffic to or from a point or points in the Territory of the other Party. Multi-destination charters shall also be permitted. In addition, Designated Airline(s) of one Party may operate charters with traffic originating in or destined for the Territory of the other Party.

2. Each Designated Airline performing air transportation under this provision shall comply with such laws, regulations and rules of the Party in whose Territory the traffic originates, whether on a one-way or round-trip basis, as that Party now or hereafter specifies shall be applicable to such transportation.